

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра
на тему:

**Організація обліку і аналізу основних засобів у
ТОВ “АЛЬКОР ТЕК”**

Виконала: студентка VI курсу,
групи ОАз-61м
Спеціальності D1 “Облік і оподаткування”
Лісяна Аліна Миколаївна

Керівник к.е.н., доц. Мандрик В.О.

Рецензент к.е.н., доц. Гуль І.Г.
(прізвище та ініціали)

6. Консультанти розділів роботи		Підпис, дата	
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	завдання видав	завдання прийняв
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X

7. Дата видачі завдання 25.09.2025 р.

Керівник роботи

(підпис)

Мандрик В.О.

(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	25.09.2025р.- 30.09.25р.	Виконано
2	Розділ 1 Теоретичні основи обліку основних засобів.	01.10.25р.- 20.10.25р.	Виконано
3	Розділ 2. Сучасний стан та удосконалення обліку для забезпечення ефективного управління основними засобами на ТОВ «Алькор Тек».	21.10.25р.- 20.11.25р.	Виконано
4	Розділ 3. Аналіз основних засобів на ТОВ «Алькор Тек»	21.11.25р.- 10.12.25р.	Виконано
5	Висновки	11.12.25р.- 18.12.25 р.	Виконано

Студентка

(підпис)

Лісяна А.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Мандрик В.О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота виконана на фактографічній інформації, що характеризує виробничо-господарську та природоохоронну діяльність ТОВ “АЛЬКОР ТЕК” за 2022 - 2024 рр.

Об’єктом дослідження є обліково-звітний і контрольньо-аналітичний процеси на підприємстві. Предмет дослідження – облік та аналіз основних засобів ТОВ “АЛЬКОР ТЕК”. Мета дослідження – визначення основних напрямів удосконалення методології й організації обліку та аналізу основних засобів підприємства та виявлення резервів підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах ринкової економіки України та умовах євро інтеграційних процесів.

За результатами магістерського дослідження сформульовані шляхи вдосконалення обліку і аналізу основних засобів

Загальний обсяг роботи – 81 ст. Вона складається з вступу, трьох розділів, висновків, 9 рисунків, 25 таблиць, 45 використаних літературних джерел.

Ключові слова: основні засоби, амортизація, фізичний та моральний знос, фінансово-господарська діяльність, природоохоронна діяльність, обліково-звітний процес, контрольньо-аналітичний процес, облік, аналіз, аудит.

ANNOTATION

The master's thesis is based on factual information that characterizes the production, economic and environmental activities of TOV “AL’KOR TEK” for 2022-2024 years.

The research object is the accounting and reporting, control and analytical processes at the enterprise. The subject of research is accounting and analysis of fixed assets of TOV “AL’KOR TEK”. The purpose of the study is to determine the main directions of improving the methodology and organization of accounting and analysis of fixed assets at the enterprise and to identify reserves to improve the efficiency of it using in modern market economy of Ukraine and European integration processes.

According to the results of the master's research, the ways of improving the accounting and analysis of fixed assets are formulated

The total amount of work is 81 pages. It consists of an introduction, three chapters, conclusions, 9 figures, 25 tables, 45 used references.

Keywords: fixed assets, depreciation, physical and moral depreciation, financial and economic activities, environmental activities, accounting and reporting process, control and analytical process, accounting, analysis, audit.

Зміст

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ..	7
1.1 Економічна сутність і класифікація основних засобів	7
1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку основних засобів	15
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ НА ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ”.....	23
2.1 Фінансово-економічна характеристика ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ” та його природоохоронної діяльності	23
2.2 Практичні аспекти ведення обліку основних засобів	41
2.3 Пріоритетні напрями удосконалення обліку основних засобів	47
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ”... 	53
3.1. Методичні прийоми аналізу основних засобів.....	53
3.2. Оцінка результатів аналізу основних засобів.....	59
3.3. Напрями оптимізації аналізу основних засобів	73
Висновки до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах господарювання основні засоби становлять матеріально-технічну основу діяльності будь-якого ТОВ та виступають стратегічним чинником його конкурентноспроможності і довгострокового розвитку. Від якісного стану, технологічного рівня та ефективності використання цієї частини активів безпосередньо залежать виробничі потужності ТОВ, якість продукції та, як наслідок, фінансові результати, що знаходять своє відображення в отриманні стабільного прибутку. У цьому контексті, пріоритетне значення набуває первинне нагромадження, а й систематичне, економічно обґрунтоване оновлення, відтворення та оптимальне управління основним капіталом.

Вирішення цих складних управлінських завдань неможливе без функціонування ретельно впровадженої, прозорої системи бухгалтерського обліку, здатної забезпечити формування достовірної, об'єктивної та актуальної інформації щодо обсягів, структури та руху основних засобів. Однак процес облікової практики у цій сфері значною мірою ускладнюється в умовах динамічно мінливого нормативно-правового поля, для якого характерні періодичні законодавчі зміни та наявність певних суперечностей, що може призводити до формування спотворених даних та, як наслідок, до прийняття невірних управлінських рішень.

Мета та завдання дослідження. Головна мета даної дипломної роботи полягає у комплексному дослідженні існуючого стану організації обліку основних засобів на ТОВ, на основі чого передбачається її вдосконалення та виявлення резервів підвищення економічної ефективності експлуатації основних засобів в сучасному середовищі.

Для реалізації поставленої мети в роботі сформульовано та підлягає вирішенню наступний комплекс взаємопов'язаних завдань:

– провести аналіз економічної сутності, класифікації основних засобів та дослідити еволюцію теоретичних підходів до їх обліку в контексті чинного національного законодавства і міжнародних стандартів.

– здійснити комплексну оцінку фінансового стану ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» як середовища функціонування системи обліку.

– здійснити всебічний аналіз стану, рівня забезпеченості, динаміки оновлення та вибуття, а також системи показників ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства.

– сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому.

– розробити конкретні заходи щодо удосконалення методології бухгалтерського обліку, оцінки та оподаткування основних засобів, адаптовані до специфіки ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ».

– визначити стратегічні напрями оптимізації процесів управління та оцінки ефективності використання основних засобів.

Об'єкт і предмет дослідження. В якості об'єкта дослідження виступає господарюючий суб'єкт – ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ», його виробничо-фінансова діяльність. *Предметом дослідження* є організаційно-методичні засади побудови та функціонування системи бухгалтерського обліку, аналізу та контролю основних засобів на даному підприємстві.

Методологія та методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу роботи становить застосування синергетичного комплексу наукових методів пізнання. Загальнонаукову базу склали діалектичний та історичний підходи, що дозволили розглянути предмет дослідження в розвитку та взаємозв'язку. Ключову роль відіграв метод системного аналізу, спрямований на комплексне вивчення облікової системи підприємства. Для деталізації та узагальнення інформації активно застосовувалися методи індукції та дедукції, аналізу та синтезу. На емпіричному рівні були використані спеціальні статистичні методи та прийоми: порівняння, групування, розрахунок середніх і відносних величин, побудова динамічних рядів і графічних інтерпретацій, що забезпечило наочність та глибину аналітичних висновків.

Інформаційна база дослідження. Теоретичний фундамент дослідження було закладено на основі критичного аналізу наукових праць провідних вітчизняних та міжнародних учених у галузі бухгалтерського обліку та

фінансів, серед яких О. А. Петрик, В. Й. Атамас, Г. М. Давидов, М. С. Пушкар, В. В. Сопко та інші. Нормативно-правову основу склали чинні законодавчі акти України (кодекси, закони, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, податкове законодавство). Емпіричну базу сформовано з матеріалів фахових періодичних видань («Головбух», «Все про бухгалтерський облік») та внутрішньої документації ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ», зокрема фінансової звітності за 2022–2024 роки.

Практична значущість отриманих результатів. Висновки та науково-обґрунтовані пропозиції, сформовані в результаті проведеного дослідження, мають виражений прикладний характер. Вони орієнтовані на безпосереднє впровадження в господарську практику ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» з метою підвищення ефективності управління основними засобами. Окрім того, методичні та організаційні напрацювання роботи мають потенціал для адаптації та застосування на інших підприємствах аналогічного профілю діяльності, що зумовлює їх широку практичну цінність.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1 Економічна сутність і класифікація основних засобів

Ключову роль у створенні матеріально-технічної бази ТЗОВ відіграють основні засоби. Дискусійним залишається питання термінологічного розрізнення між «основними засобами» та «основними фондами», що в науковій літературі трактується неоднозначно. Однак сучасна наукова думка схиляється до комплексного розуміння цієї категорії. З економічної точки зору, сутність цих активів найточніше відображає термін «основні фонди», оскільки вони є засобами виробництва, що протягом багатьох циклів відшкодовують свою вартість шляхом амортизації. У свою чергу, бухгалтерський підхід визначає їх як «основні засоби» – складову необоротних активів, що мають матеріальну форму і відповідають встановленим законодавством критеріям вартості та строку корисного використання, що й є правовою підставою для їх обліку.

Таблиця 1.1

Узагальнення визначень поняття «основні засоби» у науковій літературі

№	Автор визначення	Суть визначення	Ключові акценти та критерії
1	Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. [19]	Частина майна, що використовується як засіб праці для виробничих або управлінських цілей протягом строку понад 12 місяців.	Функціонально-часовий підхід: Функція: засіб праці. Ціль: виробництво, управління. Критерій: строк використання (понад 12 міс.).
2	Коба О. В., Смекалкін Л. В. [20]	Сукупність матеріально-речових об'єктів, що діють у незмінній формі протягом тривалого періоду та створюють матеріально-технічну основу діяльності підприємства.	Матеріально-структурний підхід: Форма: матеріальний об'єкт, незмінна натуральна форма. Роль: основа і умови для діяльності. Критерій: тривалість існування.
3	Колісник О. П., Приходько К. К. [21]	Засоби праці виробничого та невиробничого призначення, що беруть участь у процесі багаторазово, зберігаючи форму, а їх вартість переноситься на продукцію поступово.	Економічно-відтворювальний підхід: Призначення: виробниче та невиробниче. Характер використання: багаторазова участь, збереження форми. Економічна сутність: поступове перенесення вартості (знос).

4	Копчикова І. В., Кудирко О. М. [22]	Сукупність засобів праці, що функціонують у сфері матеріального виробництва тривалий час у незмінній формі та переносять свою вартість на продукт частинами.	Обліковий підхід: Сфера: матеріальне виробництво. Характер: незмінна форма, тривалість. Економічна сутність: частинне перенесення вартості.
5	Кудлаєва Н. В. [23]	Матеріальні активи, що утримуються для використання у виробництві, поставках, наданні послуг, оренді чи для адміністративних функцій протягом строку понад один рік.	Функціонально-обліковий підхід: Статус: матеріальний актив. Ціль: широка господарська діяльність. Критерій: строк корисного використання (>1 рік).
6	Кухта К. О., Орошан Т. А. [24]	Термін бухгалтерського обліку, синонім "необоротних матеріальних активів" або "фізичного капіталу", що використовуються тривалий час і поступово переносять вартість на продукцію.	Синтезуючий підхід: Облікова категорія: синонім необоротних активів. Економічна сутність: фізичний капітал, перенесення вартості. Об'єднує бухгалтерську та економічну термінологію.
7	Міньковська А. В., Шаповалов Є. В., Іонова К. О [26]	Засоби праці, що беруть участь у виробництві багаторазово, зберігаючи натуральну форму, і поступово переносять свою вартість на продукцію.	Класичний економічний підхід: Функція: засіб праці. Характер: багаторазовість, збереження форми. Економічна сутність: поступове перенесення вартості.
8	Патута М., Шматковська Т. [28]	Необоротний актив, призначений для господарської діяльності.	Максимально стислий підхід: Статус: необоротний актив. Призначення: господарська діяльність. Фокус на сутності для цілей обліку.
9	Петрук О. М., Хвіст В. В. [29]	Частина майна, що виступає засобом праці для виробничих або управлінських цілей протягом строку понад 12 місяців.	Практично-орієнтований підхід: Форма: майно. Функція: засіб праці. Критерій: строк використання (>12 міс.).
10	Пчелинська Г. [31]	Сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі тривалий час як у виробничій, так і в невиробничій сфері.	Узагальнюючий підхід: Форма: матеріально-речові цінності. Характер: тривалість, незмінна форма. Сфера: виробнича та невиробнича.
11	Селіванова Н. М., Качанова Н. С. [33]	Засоби праці, що використовуються тривалий час, зберігають форму, і переносять вартість на продукт частинами через фізичний і моральний знос.	Комплексний економічний підхід: Функція: засіб праці. Характер: тривалість, збереження форми. Економічна сутність: перенесення вартості через знос.
12	Бухарінова І., Косата І. [15]	Матеріальні активи з терміном корисного використання понад рік, що утримуються для виробничих, орендних чи адміністративних цілей.	Сучасний обліковий підхід: Статус: матеріальний актив. Критерій: строк корисного використання.

Ефективне управління основними засобами є стратегічним завданням для будь-якого сучасного підприємства, зокрема для ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ». Формування облікової політики щодо цих активів потребує ретельного аналізу чинного законодавства, оскільки саме воно визначає критерії їх визнання, оцінки та відображення. Порівняльний аналіз ключових нормативних актів – П(с)БО 7, МСБО 16 та Податкового кодексу України – дозволяє виявити інтеграційні точки та потенційні конфліктні зони, що має безпосередній вплив на побудову прозорої та ефективної системи бухгалтерського обліку.

Аналіз нормативної бази дозволяє виокремити низку універсальних критеріїв, властивих усім трьом документам:

– Матеріальність: всі стандарти визначають основні засоби як матеріальні активи, тобто об'єкти, що мають фізичну форму.

– Цільове використання: актив повинен використовуватися для потреб власної операційної діяльності, включаючи виробництво, поставки, надання послуг, оренду або адміністративні функції. Це виключає з даної категорії активи, призначені для перепродажу.

– Термін корисного використання: ключовим часовим критерієм є строк служби понад один рік (або протягом операційного циклу, якщо він довший за рік), що підкреслює довгостроковий характер їх використання та відрізняє їх від оборотних активів.

Таблиця 1.2

Ключові відмінності та їх практичні наслідки

Критерій	П(с)БО 7	МСБО 16	Податковий Кодекс України
Вартісний критерій	Не встановлено. Актив може бути визнаний основним засобом незалежно від його вартості, якщо він відповідає іншим критеріям. Компанія має право встановити власний ліміт у обліковій політиці.	Не встановлено. Головний акцент – на сутнісних характеристиках активу та його ролі в бізнес-процесах.	Чітко встановлено: 20000 гривень. Активи вартістю нижче цього ліміту не можуть бути визнані основними засобами для цілей оподаткування.
Склад основних засобів	Зосереджено на класичних матеріальних активах (будівлі, обладнання, транспорт).	Аналогічно П(с)БО 7, з акцентом на економічну сутність.	Містить розширений перелік, включаючи корисні копалини, капітальні інвестиції, автомобільні шляхи, бібліотечні фонди.
Основна мета регулювання	Забезпечення достовірного відображення інформації у фінансовій звітності для користувачів.	Забезпечення міжнародної зіставності та прозорості фінансової звітності.	Фіскальний контроль та формування оподаткованого прибутку.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика визначень поняття «основні засоби» в
нормативно-правових актах України

Автор, джерело	Визначення	Ключові критерії та особливості
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [7]	Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Функціональний критерій: Використання у господарській діяльності (виробництво, послуги, оренда, адміністрація). 2. Часовий критерій: Строк корисного використання > 1 рік. 3. Вартісний критерій: Не встановлено, що надає підприємству гнучкість у класифікації.
Податковий кодекс України [2]	Основні засоби – це матеріальні активи, що призначаються для використання у господарській діяльності, вартість яких перевищує 20000 грн., і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, та очікуваний строк корисного використання яких становить понад один рік. (Включає корисні копалини, але виключає землю, незавершені капітальні інвестиції, дороги, бібліотечні фонди та активи вартістю до 20000 грн.).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вартісний критерій: Чіткий ліміт – понад 20000 грн. 2. Економічна сутність: Акцент на зносі та поступовому зменшенні вартості. 3. Часовий критерій: Строк корисного використання > 1 рік. 4. Обмежений склад: Містить явні виключення з переліку об'єктів.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби»	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Функціональний критерій: Акцент на цілі утримання (виробнича, орендна, адміністративна діяльність). 2. Часовий критерій: Очікування використання протягом більше одного звітного періоду. 3. Вартісний критерій: Відсутній. Головний акцент – на сутнісних характеристиках та принципі сутності.
Наказ Мін. Фін. України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» № 1202	Основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бух. обліку в держ. секторі або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сфера застосування: Специфіка для суб'єктів господарювання в державному секторі. 2. Ціль: Акцент на досягненні мети та задоволенні потреб, а не лише на отриманні прибутку. 3. Часовий критерій: Строк корисного використання > 1 рік. 4. Вартісний критерій: Не встановлено.

Продовж. табл. 1.3

<p>Постанова Національного банку України № 480 [4]</p>	<p>Основні засоби – це матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).</p>	<p>1. Сфера застосування: Специфіка для банківських установ. 2. Функція: Включено використання в основній діяльності банку та лізинг. 3. Часовий критерій: Строк корисного використання > 1 рік. 4. Вартісний критерій: Не встановлено, але може регулюватися внутрішніми документами НБУ.</p>
<p>Господарський кодекс України [1]</p>	<p>Основними фондами виробничого і невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.</p>	<p>1. Переліковий підхід: Дає не абстрактне визначення, а конкретний перелік об'єктів. 2. Призначення: Поділ на виробничі та невиробничі фонди. 3. Критерій: Майно тривалого використання, визначене законом. 4. Термінологія: Використовує поняття «основні фонди».</p>

Таким чином, система обліку основних засобів на ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» функціонує в умовах складної багаторівневої регуляторної рамки. Відмінності між стандартами, зокрема наявність фіксованого вартісного критерію та розширеного переліку об'єктів у Податковому кодексі, зумовлюють необхідність інтеграції вимог різних регуляторних рамок. Це вимагає від бухгалтерської служби підприємства не лише технічного знання нормативних актів, але й здатності формувати облікову політику, що забезпечує як формування повної та достовірної інформації для управління, так і дотримання фіскальних вимог.

Порівняння класифікацій основних засобів для бухгалтерського обліку відповідно до Податкового кодексу України та Плану рахунків бухгалтерського обліку проведено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4.

Групи основних засобів та інших необоротних матеріальних активів

Відповідно до п. 145.1 статті 145 ПКУ (Назва групи)	МДСКВ*	Код субрахунку	Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств і організацій (Назва групи)	МДСКВ*
Земельні ділянки	-	101	Земельні ділянки	-
Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані із будівництвом	15	102	Капітальні витрати на поліпшення земель	Необмежений
Будівлі, споруди, передавальні пристрої	20, 15, 10	103	Будинки та споруди	Необмежений
Машини та обладнання (включаючи обчислювальну техніку та засоби зв'язку)	5, 2	104	Машини та обладнання	Необмежений
Транспортні засоби	5	105	Транспортні засоби	-
Інструменти, прилади, інвентар	4	106	Інструменти, прилади, інвентар	Необмежений
Тварини	6	107	Тварини	-
Багаторічні насадження	10	108	Багаторічні насадження	-
Інші основні засоби	12	109	Інші основні засоби	-
Бібліотечні фонди	-	111	Бібліотечні фонди	-
Малоцінні необоротні матеріальні активи	-	112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	Необмежений
Тимчасові (нетитульні) споруди	5	113	Тимчасові (нетитульні) споруди	Необмежений
Природні ресурси	-	114	Природні ресурси	-
Інвентарна тара	6	115	Інвентарна тара	-
Предмет прокату	6	116	Предмет прокату	-
Довгострокові біологічні активи	-	117	Інші необоротні матеріальні активи	Необмежений

Для цілей бухгалтерського обліку на субрахунку 100 Плану рахунків відображається інвестиційна нерухомість.

На території України основним є підхід до класифікації основних засобів, що передбачає їх поділ на групи. Цей поділ здійснюється на підставі трьох визначальних факторів: ролі у господарській діяльності (функціональне призначення), специфіки сектора економіки (галузева належність) та фізичних властивостей і матеріальної природи (речовинний склад і натуральні характеристики).

Таблиця 1.5.

Класифікація основних засобів

Критерій класифікації	Групи основних засобів (та їх приклади)
За галузевою ознакою	<p>Промислові – устаткування, будівлі, споруди, що застосовуються на промислових підприємствах.</p> <p>Сільськогосподарські – трактори, комбайни, тварини, багаторічні насадження.</p> <p>Будівельні – крани, бетономішалки, опалубка, будівельні машини.</p> <p>Транспортні – вантажні та легкові автомобілі, залізничний транспорт, літаки.</p> <p>Торгівельні та ресторанно-готельні – холодильне, теплове, технологічне обладнання, меблі, касові апарати, барне обладнання.</p> <p>Інформаційно-комунікаційні та консалтингові – комп'ютерна техніка, сервери, мережеве обладнання (актуально для ТОВ «Алькор ТЕК»).</p> <p>Інші – основні засоби у сфері освіти, охорони здоров'я, науки тощо.</p>
За функціональною належністю	<p>Виробничі основні засоби – безпосередньо беруть участь у процесі створення продукції чи послуг (машини, устаткування, комп'ютери, виробничі будівлі).</p> <p>Невиробничі основні засоби – не використовуються у виробничому процесі, але забезпечують соціально-побутові умови працівників (житлові будинки, об'єкти культури, спорту, медичні заклади підприємства).</p>
За характером використання	<p>Діючі (експлуатовані) – основні засоби, що використовуються у господарській діяльності.</p> <p>Недіючі (резервні) – тимчасово не використовуються, але можуть бути введені в експлуатацію.</p> <p>Законсервовані – основні засоби, виведені з експлуатації через економічну недоцільність використання, але зберігаються у придатному стані.</p> <p>Передані в оренду (лізинг) – тимчасово використовуються іншими підприємствами на умовах договору оренди.</p>
Приклад для ТОВ «Алькор ТЕК»	<p>За галузевою ознакою: інформаційно-комунікаційні;</p> <p>За функціональною належністю: виробничі (сервери, комп'ютери, офісне обладнання);</p> <p>За характером використання: діючі, частково орендовані (в офісах або дата-центрах).</p>

В процесі експлуатації основні засоби (ОЗ) зазнають поступового втрачання споживчої вартості та вартості, що проявляється у двох основних

формах – фізичного та морального зносу. Економічним механізмом компенсації цього зносу є амортизація – процес поступового перенесення вартості ОЗ на собівартість виробленої продукції (робіт, послуг).

Існують такі два види зносу. Фізичний знос – це матеріальне зношування об'єкта внаслідок експлуатації та впливу природних факторів. Його ступінь залежить від інтенсивності використання, якості технічного обслуговування, кваліфікації персоналу та загальних умов експлуатації. Моральний знос – це втрата вартості ОЗ до закінчення терміну їх фізичної служби через появу на ринці більш сучасних, продуктивних та економічних аналогів. Відсутність своєчасної заміни морально застарілого обладнання призводить до зростання витрат виробництва та зниження конкурентоспроможності продукції.

Відтворення ОЗ – це процес їх відновлення та оновлення – поділяється на дві форми: Просте відтворення – це заміна зношених ОЗ на аналогічні за потужністю та функціоналом. Воно здійснюється шляхом капітального ремонту, що дозволяє частково відновити об'єкт, або повної заміни на новий актив. Основним джерелом фінансування простого відтворення є амортизаційні відрахування. Розширене відтворення – це заміна та збільшення маси ОЗ, їх технічне вдосконалення та модернізація. Воно реалізується через нове будівництво, реконструкцію, розширення виробництва та закупівлю сучасного обладнання.

Таким чином, ефективне управління основними засобами вимагає комплексного підходу, що поєднує політику раціональної амортизації, своєчасного проведення ремонтів та стратегічного планування їх відтворення для підтримки технологічної конкурентоспроможності підприємства.

1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку основних засобів

Облік основних засобів є однією з ключових ділянок бухгалтерського обліку, що безпосередньо впливає на достовірність фінансової звітності,

визначення фінансових результатів і ефективність управління матеріальними ресурсами підприємства.

Нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів в Україні формується на багаторівневій системі документів, які регламентують правила ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, визначення податкових зобов'язань і порядок відображення операцій із необоротними активами.

До такої системи належать:

1. Закони України, що визначають загальні принципи обліку та звітності;
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО), які деталізують методологію;
3. Нормативно-методичні документи Міністерства фінансів України;
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ);
5. Внутрішні документи підприємств – наказ про облікову політику, робочий план рахунків, положення про документообіг, графік амортизації тощо.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей закон (№ 996-XIV від 16 липня 1999 року) є базовим нормативним актом, який визначає правові засади регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. Він закріплює ключові поняття – *актив, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, фінансові результати* – та встановлює вимоги до визнання активів, критерії їх відображення у балансі.

У статті 1 зазначено, що активи визнаються, якщо існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод і їх вартість може бути достовірно оцінена. Саме ці критерії лежать в основі визнання об'єкта основних засобів у складі необоротних активів підприємства.

Податковий кодекс України (ПКУ) (розділ III, стаття 138) регулює податковий облік основних засобів, визначає групи для податкової амортизації,

мінімально допустимі строки корисного використання, правила нарахування амортизації та розрахунку податкових різниць.

Податковий підхід має певні відмінності від бухгалтерського, що призводить до виникнення тимчасових податкових різниць. Наприклад:

- у податковому обліку обмежується вибір методів амортизації (використовується прямолінійний або виробничий);
- існують мінімальні строки експлуатації об'єктів залежно від групи (від 2 до 20 років);
- не передбачено дооцінки об'єктів для збільшення податкової вартості.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» П(С)БО 7, затверджене наказом Мінфіну № 92 від 27.04.2000 р., – головний документ, який регламентує порядок:

- визнання об'єктів основних засобів;
- первісної оцінки;
- амортизації;
- переоцінки;
- зменшення корисності (знецінення);
- вибуття і ліквідації.

Згідно з П(С)БО 7, основні засоби визнаються, якщо:

1. існує ймовірність отримання економічних вигод у майбутньому;
2. їх вартість може бути достовірно визначена;
3. строк корисного використання перевищує 1 рік.

У П(С)БО 7 виділено такі групи: земельні ділянки, будівлі, споруди, машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, тварини, багаторічні насадження, інші основні засоби, малоцінні необоротні активи тощо.

Первісна вартість визначається як сума, сплачена за придбання, включаючи витрати на доставку, монтаж, страхування, митні платежі, а також витрати на приведення активу до стану, придатного для використання.

Підприємство має право періодично проводити переоцінку основних засобів для відображення їх справедливої вартості. Результати переоцінки відображаються через додатковий капітал. При виявленні ознак знецінення актив оцінюється за меншою з двох величин – балансовою та відшкодовуваною.

П(С)БО 7 передбачає п'ять методів амортизації:

1. Прямолінійний;
2. Виробничий;
3. Кумулятивний;
4. Метод зменшення залишкової вартості;
5. Метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Підприємство самостійно обирає метод, виходячи з очікуваного способу отримання економічних вигод.

На рахунку 10 «Основні засоби» відображаються всі операції з придбання, створення, переміщення, модернізації, ремонту та вибуття основних засобів. Аналітичний облік ведеться за інвентарними об'єктами з використанням інвентарних карток (форма № ОЗ-6).

Відповідно до міжнародного стандарту IAS 16 “Property, Plant and Equipment”, основні засоби визнаються активом, якщо:

- очікується отримання економічних вигод;
- їхня вартість може бути достовірно виміряна.

МСФЗ передбачає два методи подальшої оцінки:

1. Модель собівартості – об'єкт відображається за первісною вартістю за вирахуванням амортизації і збитків від знецінення.
2. Модель переоцінки – об'єкт оцінюється за переоціненою вартістю, що дорівнює справедливій вартості на дату переоцінки мінус амортизація.

Важливо, що МСФЗ вимагає регулярного перегляду строків корисного використання та ліквідаційної вартості об'єктів, що сприяє більш реалістичній оцінці активів.

На практиці бухгалтерський і податковий облік мають відмінності:

- у методах амортизації (бухгалтерський – вільний вибір, податковий – прямолінійний або виробничий);
- у строках експлуатації (у податковому встановлені мінімальні межі);
- у переоцінці (у податковому не визнається).

Це призводить до появи тимчасових різниць, які впливають на розрахунок відстрочених податкових активів або зобов'язань.

Кожне підприємство на підставі нормативної бази формує власну облікову політику, де визначає:

- класифікацію основних засобів;
- методи амортизації;
- порядок документування руху;
- правила інвентаризації;
- методи оцінки при вибутті.

Також підприємства зобов'язані затвердити графік документообігу, форми аналітичного обліку (інвентарні картки, відомості амортизації, акти списання тощо).

Комплексна система правового забезпечення обліку основних засобів дозволяє:

- забезпечити достовірність фінансової інформації;
- формувати обґрунтовану амортизаційну політику;
- контролювати ефективність використання матеріальних ресурсів;
- узгодити бухгалтерський і податковий облік;
- підвищити прозорість фінансової звітності відповідно до вимог інвесторів і контролюючих органів.

Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку основних засобів показує, що система регулювання в Україні має комплексний характер і гармонізується з міжнародними стандартами.

Проте існують проблеми практичного застосування норм – насамперед через різницю між бухгалтерським і податковим підходами, часті зміни законодавства та недостатню деталізацію методик для окремих галузей.

Для ефективного управління основними засобами підприємствам слід:

- систематично оновлювати облікову політику;
- узгоджувати внутрішні методики з П(С)БО 7 та IAS 16;
- впроваджувати автоматизовані системи контролю за об'єктами основних засобів;
- забезпечувати підготовку кадрів з урахуванням сучасних міжнародних вимог.

Таблиця 1.6.

Характеристика нормативно-правової бази з обліку основних засобів

№	Назва нормативного документу	Ким і коли затверджений	Коротка характеристика змісту нормативного документа
1	Податковий кодекс України [2]	Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р.	Визначає перелік податків і зборів, порядок їх адміністрування, права та обов'язки платників, повноваження контролюючих органів, відповідальність за порушення податкового законодавства.
2	Господарський кодекс України [1]	Закон України №436-IV від 16.01.2003 р.	Встановлює правові основи господарської діяльності, регулює відносини, що виникають у процесі здійснення господарювання на основі різних форм власності.
3	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3]	Закон України №996-XIV від 16.07.1999 р.	Визначає правові засади регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності; зобов'язує всі юридичні особи вести облік і складати звітність відповідно до національних або міжнародних стандартів.
4	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»	Закон України №2258-VIII від 21.12.2017 р.	Визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні; спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю.
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Наказ Мінфіну України №73 від 07.02.2013 р.	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності, а також вимоги до розкриття її елементів.

Продовж. таблиці 1.6			
6	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [6]	Наказ Мінфіну України №92 від 27.04.2000 р.	Встановлює методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та капітальні інвестиції.
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» [7]	Наказ Мінфіну України №181 від 28.07.2000 р.	Визначає правила обліку орендованих необоротних активів та порядок розкриття інформації про оренду у фінансовій звітності.
8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» [8]	Наказ Мінфіну України №817 від 24.12.2004 р.	Регламентує порядок визначення зменшення корисності активів і його відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.
9	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку»	Наказ Мінфіну України №291 від 30.11.1999 р.	Визначає призначення й порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації про активи, капітал, зобов'язання та фінансово-господарську діяльність підприємств.
10	Інструкція «Про інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків»	Наказ Мінфіну України №69 від 11.02.1994 р.	Регламентує організацію і проведення інвентаризації активів, порядок виявлення нестач, надлишків, зіпсованих цінностей та визначення відповідальних осіб.
11	Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних документів з обліку основних засобів»	Наказ Міністерства статистики №352 від 29.12.1995 р.	Визначає типові форми первинних документів для оформлення руху основних засобів (надходження, вибуття, переміщення, модернізація тощо).
12	Наказ Мінфіну України «Про кореспонденцію рахунків»	Наказ Мінфіну України №143 від 28.03.2002 р.	Містить типові бухгалтерські проведення, що використовуються при обліку основних засобів, запасів та інших операцій.
13	Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку	Наказ Мінфіну України №356 від 29.12.2000 р.	Містять рекомендації щодо використання регістрів бухгалтерського обліку для відображення операцій із виробничими запасами та іншими активами підприємства.

Нормативно-правова база з обліку основних засобів в Україні є комплексною, структурованою та забезпечує правове регулювання усіх етапів їх обліку – від визнання і оцінки до амортизації, переоцінки, інвентаризації та відображення у фінансовій звітності. Її основу становлять закони України, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструкції та методичні рекомендації Міністерства фінансів, а також підзаконні нормативні акти.

Базовими документами у цій системі є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає загальні принципи ведення обліку, та П(С)БО 7 «Основні засоби», що регламентує методологію відображення основних засобів у бухгалтерському обліку. Доповнюють їх Податковий кодекс України, який визначає податкові наслідки операцій з необоротними активами, і П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», що забезпечує відповідність облікових даних реальній вартості активів.

Важливу роль у практичній реалізації вимог стандартів відіграють інструктивні документи – зокрема, Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція з інвентаризації, Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку, які забезпечують єдність підходів до документального оформлення, оцінки та відображення господарських операцій.

Таким чином, система нормативно-правового регулювання обліку основних засобів в Україні є цілісною та взаємопов'язаною, проте потребує постійного оновлення відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСБО/МСФЗ), цифровізації облікових процесів і змін у податковому законодавстві. Її актуальність забезпечує можливість ведення достовірного, прозорого та уніфікованого бухгалтерського обліку на підприємствах усіх форм власності.

Висновки до розділу 1

1. Основні засоби становлять ключовий елемент матеріально-технічної бази підприємства, забезпечуючи безперервність виробничого процесу та формування його економічного потенціалу. Їх сутність має подвійний характер: з одного боку – це економічні ресурси, що багаторазово беруть участь у створенні продукції, поступово переносячи свою вартість на неї, а з іншого – це об'єкти обліку, що відображаються у складі необоротних активів відповідно до законодавчо визначених критеріїв. Аналіз класифікацій свідчить, що поділ основних засобів за галузевою, функціональною та експлуатаційною ознаками забезпечує можливість ефективного управління їх використанням, амортизацією та відтворенням. Для підприємства ТОВ «Алькор ТЕХ» особливого значення набувають інформаційно-комунікаційні та виробничі основні засоби, які формують технологічне ядро його господарської діяльності.

2. Нормативно-правова база обліку основних засобів в Україні є багаторівневою системою, що поєднує норми національних і міжнародних стандартів, законодавчі вимоги та внутрішні регламенти підприємств. Її структура забезпечує єдність економічного змісту активів і правових механізмів їх визнання, оцінки та амортизації. Разом із тим, наявність відмінностей між П(С)БО 7, МСБО 16 і Податковим кодексом зумовлює необхідність формування гнучкої облікової політики, яка узгоджує фінансові та фіскальні інтереси підприємства. Для ТОВ «Алькор ТЕХ» це означає потребу у ретельному нормативному моніторингу, належній документалізації облікових процедур та забезпеченні достовірності інформації у фінансовій звітності.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ”

2.1 Фінансово-економічна характеристика ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ” та його природоохоронної діяльності

Товариство з обмеженою відповідальністю «Алькор ТЕК» (ЄДРПОУ 44798472) є сучасним підприємством, зареєстрованим у місті Києві 21 червня 2024 року. Організаційно-правова форма підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю, що діє відповідно до чинного законодавства України, зокрема Закону України «Про товариства з обмеженою відповідальністю».

Юридична адреса підприємства: 04060, м. Київ, Україна. Стан підприємства у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб – зареєстровано, діяльність здійснюється на законних підставах.

Керівником і підписантом виступає Данильченко Олег Сергійович. Засновником та кінцевим бенефіціарним власником є Келяр Вікторія Миколаївна, яка володіє 100 % статутного капіталу підприємства. Розмір статутного капіталу становить 100 000,00 грн.

Основним видом діяльності ТОВ «Алькор ТЕК» є комп’ютерне програмування (КВЕД 62.01). Окрім основного напрямку, підприємство здійснює широкий спектр суміжних видів діяльності у сфері інформаційних технологій, зокрема:

- 58.21 – видання комп’ютерних ігор;
- 58.29 – видання іншого програмного забезпечення;
- 62.02 – консультування з питань інформатизації;
- 62.03 – діяльність із керування комп’ютерним устаткуванням;
- 62.09 – інша діяльність у сфері інформаційних технологій і комп’ютерних систем;

- 63.11 – оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність;
- 63.12 – створення та адміністрування веб-порталів.

Таким чином, підприємство спеціалізується на розробленні, впровадженні та супроводі програмних продуктів, наданні консалтингових послуг у сфері ІТ, а також інтеграції цифрових рішень для бізнесу, державних і комерційних структур.

Управління підприємством здійснюється відповідно до статуту та побудоване за принципом єдиноначальності, де основні управлінські функції зосереджені в руках директора. Керівник організовує роботу структурних підрозділів, координує взаємодію між бухгалтерською, технічною, адміністративною та проектною службами, забезпечує реалізацію стратегічних цілей розвитку.

ТОВ «Алькор ТЕК» функціонує на засадах самоокупності, рентабельності та повної господарської самостійності. Основні джерела доходів формуються за рахунок реалізації програмних продуктів, консалтингових послуг у сфері автоматизації бізнес-процесів, обслуговування комп'ютерних систем та розроблення індивідуальних ІТ-рішень для клієнтів.

Підприємство активно використовує сучасні інформаційно-комунікаційні технології, застосовує системи автоматизованого бухгалтерського обліку, що забезпечує своєчасне відображення господарських операцій, у тому числі операцій з обліку основних засобів, які становлять важливу частину активів ІТ-компанії (сервери, комп'ютери, технічне обладнання, офісна техніка тощо).

За період своєї діяльності ТОВ «Алькор ТЕК» зарекомендувало себе як надійний партнер у сфері програмного забезпечення та ІТ-консалтингу, який дотримується принципів інноваційності, прозорості та ефективності. Підприємство не перебуває під санкціями, не має негативних відміток у державних реєстрах і веде діяльність відповідно до норм чинного законодавства України.

Таблиця 2.1

Горизонтальний аналіз Звіту про фінансовий стан
ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-24 роки.

Показники	Код рядка	Сума (тис. грн.) станом на кінець року			Відх.2024 – 2022 (+,-)	
		2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абс. відх.	Відн.,%
Актив	X	X	X	X	X	X
I. Необоротні активи	X	X	X	X	X	X
Нематеріальні активи	1000	10,1	6,0	-	-	-
первісна вартість	1001	224,3	241,0	241,0	16,7	107,4
накопичена амортизація	1002	(214,2)	(235,0)	(241,0)	-26,8	112,5
Незавершені кап. інвестиції	1005	245,5	549,3	772,5	527	314,7
Основні засоби	1010	13526,8	8223,7	6946,7	-6580,1	51,4
первісна вартість	1011	32865,5	34410,3	38997,8	6132,3	118,7
знос	1012	(19338,7)	(26186,6)	(32051,1)	-12712,4	165,7
Інші необоротні активи	1090	3,7	-	-	-	-
Усього за розділом I	1095	13786,1	8779,0	7719,2	-6066,9	56,0
II. Оборотні активи	X	X	X	X	X	X
Запаси	1100	0,2	1,7	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари	1125	1085,5	853,9	627,9	-457,6	57,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	1135	29,1	581,5	514,8	485,7	1769,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5568	3306,2	4294,9	-1273,1	77,1
Гроші та їх еквіваленти	1165	16972,1	8810,9	9580,7	-7391,4	56,4
Витрати майбутніх періодів	1170	5,7	34,8	53,9	48,2	945,6
Інші оборотні активи	1190	883,9	307,0	278,6	-605,3	31,5
Усього за розділом II	1195	24544,5	13896,0	15350,8	-9193,7	62,5
III Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	773,5	776,5	363,8	-409,7	47,0
Баланс	1300	39104,1	23451,5	23433,8	-15670,3	59,9

Продовження таблиці 2.1

Пасив	X	X	X	X	X	X
I. Власний капітал	X	X	X	X	X	X
Зареєстр. капітал	1400	100,0	100,0	100,0	0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1410	28880,7	21051,1	20180,8	-8699,9	69,9
Всього за розділом I	1495	28970,7	21151,1	20280,8	-8689,9	70,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	55,0	109,6	95,3	40,3	173,3
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X
Поточна кредиторська заборгованість за:	X	X	X	X	X	X
товари, роботи, послуги	1615	2477,0	556,5	1197,0	-1280	48,3
розрах. з бюджетом	1620	88,0	129,0	116,6	28,6	132,5
в тому числі з податку на прибуток	1621	-	129,0	116,6	116,6	-
Інші поточні зобов'язання	1690	7503,4	1505,3	1744,1	-5759,3	23,2
Усього за розділом III	1695	10068,4	2190,8	3057,7	-7010,7	30,4
Баланс	1900	39104,1	23451,5	23433,8	-15670,3	59,9

Проведений горизонтальний аналіз показав, що за період 2022–2024 рр. фінансовий стан ТОВ «Алькор ТЕК» зазнав суттєвих змін, зокрема у структурі активів і джерел їх формування.

Загальна вартість активів підприємства у 2024 р. порівняно з 2022 р. зменшилася на 15 670,3 тис. грн, або на 40,1 %, що свідчить про скорочення обсягів господарської діяльності та можливе зменшення обсягів використання ресурсів.

- Необоротні активи скоротилися на 6 066,9 тис. грн (до 56,0 % від рівня 2022 р.), що зумовлено значним зносом основних засобів (зростання амортизації на 12 712,4 тис. грн, або на 65,7 %) та зменшенням їх залишкової вартості.

- Водночас незавершені капітальні інвестиції зросли у 3,1 рази, що може свідчити про оновлення технічної бази або реалізацію нових інноваційних проєктів.

- Оборотні активи знизилися на 9 193,7 тис. грн (до 62,5 % від рівня 2022 р.), що обумовлено скороченням грошових коштів і дебіторської заборгованості.

- Найбільш істотне зменшення спостерігається за статтею «Гроші та їх еквіваленти» (на 7 391,4 тис. грн, або на 43,6 %), що може вказувати на погіршення ліквідності підприємства.

- Водночас дебіторська заборгованість з бюджетом істотно зросла (на 485,7 тис. грн, або у 17,7 раза), що може бути наслідком переplat чи очікуваного відшкодування з бюджету.

На пасиві балансу спостерігається зниження власного капіталу на 8 689,9 тис. грн (до 70 % рівня 2022 р.), що є наслідком скорочення нерозподіленого прибутку на 8 699,9 тис. грн. Це свідчить про зменшення фінансових результатів діяльності та зниження накопиченого прибутку підприємства.

- Довгострокові зобов'язання зросли на 40,3 тис. грн (у 1,7 раза), однак їх питома вага у балансі залишається незначною.

- Поточні зобов'язання зменшилися більш ніж утричі (на 7 010,7 тис. грн, або до 30,4 % рівня 2022 р.), насамперед за рахунок скорочення інших поточних зобов'язань. Зменшення кредиторської заборгованості може свідчити про зниження обсягів розрахунків з постачальниками або про виплату раніше накопичених боргів.

У цілому структура балансу ТОВ «Алькор ТЕК» свідчить про тенденцію до скорочення активів, переважно за рахунок зменшення вартості основних засобів та грошових коштів. Незважаючи на певне оновлення інвестицій у необоротні активи, підприємство демонструє зниження рівня власного капіталу та ліквідності.

Такі результати можуть бути наслідком скорочення обсягів діяльності, реалізації довгострокових інвестиційних проектів або збільшення амортизаційного навантаження.

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз Звіту про фінансовий стан
ТОВ «Алькор ТЕК» за аналізований період

Показники	Код рядка	Сума (тис. грн.) станом на кінець року			Структура, %		Відх. по структур і, п.п.
		2022 р.	2023 р.	2024 р.	2022 р.	2024 р.	
Актив	X	X	X	X	X	X	X
I. Необоротні активи	X	X	X	X	X	X	X
Нематеріальні активи	1000	10,1	6,0	-	0,03	-	-
первісна вартість	1001	224,3	241,0	241,0	0,57	1,03	0,45
накопичена амортизація	1002	(214,2)	(235,0)	(241,0)	-0,55	-1,03	-0,48
Незавершені кап. інвестиції	1005	245,5	549,3	772,5	0,63	3,30	2,67
Основні засоби	1010	13526,8	8223,7	6946,7	34,59	29,64	-4,95
первісна вартість	1011	32865,5	34410,3	38997,8	84,05	166,42	82,37
знос	1012	(19338,7)	(26186,6)	(32051,1)	-49,45	-136,77	-87,32
Інші необоротні активи	1090	3,7	-	-	0,01	-	-
Усього за розділом I	1095	13786,1	8779,0	7719,2	35,25	32,94	-2,31
II. Оборотні активи	X	X	X	X	X	X	X
Запаси	1100	0,2	1,7	-	0,00	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари	1125	1085,5	853,9	627,9	2,78	2,68	-0,10
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	1135	29,1	581,5	514,8	0,07	2,20	2,12
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5568	3306,2	4294,9	14,24	18,33	4,09
Гроші та їх еквіваленти	1165	16972,1	8810,9	9580,7	43,40	40,88	-2,52
Витрати майбутніх періодів	1170	5,7	34,8	53,9	0,01	0,23	0,22
Інші оборотні активи	1190	883,9	307,0	278,6	2,26	1,19	-1,07
Усього за розділом II	1195	24544,5	13896,0	15350,8	62,77	65,51	2,74
III Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	773,5	776,5	363,8	1,98	1,55	-0,43
Баланс	1300	39104,1	23451,5	23433,8	100,00	100,00	-

Продовження таблиці 2.2

Пасив	X	X	X	X	X	X	X
I. Власний капітал	X	X	X	X	X	X	X
Зареєстр. капітал	1400	100,0	100,0	100,0	0,26	0,43	0,17
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1410	28880,7	21051,1	20180,8	73,86	86,12	12,26
Всього за розділом I	1495	28970,7	21151,1	20280,8	74,09	86,55	12,46
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	55,0	109,6	95,3	0,14	0,41	0,27
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X	X
Поточна кредиторська заборгованість за:	X	X	X	X	X	X	X
товари, роботи, послуги	1615	2477,0	556,5	1197,0	6,33	5,11	-1,23
розрах. з бюджетом	1620	88,0	129,0	116,6	0,23	0,50	0,27
в тому числі з податку на прибуток	1621	-	129,0	116,6	-	0,50	-!
Інші поточні зобов'язання	1690	7503,4	1505,3	1744,1	19,19	7,44	-11,75
Усього за розділом III	1695	10068,4	2190,8	3057,7	25,75	13,05	-12,70
Баланс	1900	39104,1	23451,5	23433,8	100,00	100,00	-

За результатами вертикального аналізу фінансової звітності ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022–2024 рр. встановлено, що структура активів і пасивів підприємства зазнала певних змін, які свідчать про трансформацію напрямів використання ресурсів та джерел їх формування.

У структурі активів протягом аналізованого періоду спостерігається зменшення частки необоротних активів з 35,25 % у 2022 р. до 32,94 % у 2024 р. (-2,31 п.п.), що пов'язано переважно зі скороченням обсягу основних засобів (з 34,59 % до 29,64 %) унаслідок їх зносу та обмежених капітальних вкладень. Водночас помітно зросла частка незавершених капітальних інвестицій (на +2,67 п.п.), що свідчить про оновлення технічної бази та можливу модернізацію матеріально-технічних ресурсів підприємства.

Оборотні активи, навпаки, демонструють позитивну динаміку: їх частка в загальній структурі активів зросла з 62,77 % до 65,51 % (+2,74 п.п.). Найбільшу питому вагу в цій групі мають грошові кошти та їх еквіваленти (понад 40 %), що свідчить про високу ліквідність підприємства та здатність оперативно виконувати поточні зобов'язання. Значне зростання спостерігається також за статтею «Інша поточна дебіторська заборгованість» (+4,09 п.п.), що може вказувати як на розширення обсягів господарських операцій, так і на потребу в посиленні контролю за розрахунками з контрагентами.

У складі пасивів домінуючою є частка власного капіталу, яка протягом аналізованого періоду зросла з 74,09 % до 86,55 % (+12,46 п.п.). Це свідчить про зміцнення фінансової стійкості підприємства та зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування. Основним джерелом формування власного капіталу є нерозподілений прибуток, питома вага якого у 2024 р. становить понад 86 % балансу.

Поточні зобов'язання скоротилися з 25,75 % до 13,05 % (–12,70 п.п.), що є позитивною тенденцією, оскільки зменшує ризик короткострокової неплатоспроможності. Водночас частка довгострокових зобов'язань незначна (0,41 % у 2024 р.), що характеризує діяльність ТОВ «Алькор ТЕК» як фінансово автономну, але може свідчити і про обмежене використання позикових ресурсів для розширення бізнесу.

Отже, у 2022–2024 рр. фінансова структура ТОВ «Алькор ТЕК» характеризується високою часткою власного капіталу, достатнім рівнем ліквідності активів та тенденцією до зниження боргового навантаження. Разом із тим, зменшення частки основних засобів потребує уваги, адже може свідчити про поступове зношення технічної бази, що в перспективі потребує оновлення для підтримання ефективності діяльності підприємства у сфері ІТ-консалтингу та програмування.

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз Звіту про фін. результати (Звіту про сукупний дохід)
ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024рр.

Показники	Код рядка	Значення (тис. грн.)			Відхилення 2024-22 (+,-)	
		2022р.	2023р.	2024р.	Абс.	Відн.,%
I. Фінансові результати	X	X	X	X	X	X
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	52251,9	45675,3	39920,3	-12331,6	76,40
Інші операційні доходи	2120	5071,9	2915,2	1632,2	-3439,7	32,18
Інші доходи	2240	1,6	29,1	30,9	29,3	1931,25
Разом доходи	2280	57325,4	48619,6	41583,4	-15742	72,54
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(31067,0)	27073,6	24462,5	55529,5	-78,74
Інші операційні витрати	2180	(14187,2)	12751,5	13517,7	27704,9	-95,28
Інші витрати	2270	0,8	1544,1	-	-	-
Разом витрати	2285	45255,0	41369,2	37980,2	-7274,8	83,92
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	12070,4	7250,4	3603,2	-8467,2	29,85
Податок на прибуток	2300	472,5	238,0	648,6	176,1	137,27
Чистий прибуток	2350	11597,9	7012,4	2954,6	-8643,3	25,48

Горизонтальний аналіз фінансових результатів ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022–2024 рр. показав тенденцію до зниження основних показників діяльності, що свідчить про уповільнення темпів розвитку підприємства у зазначений період.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зменшився на 12 331,6 тис. грн або на 23,6 %, що може бути зумовлено зниженням обсягів реалізації послуг у сфері ІТ-консалтингу чи зменшенням вартості замовлень через посилення конкуренції на ринку. Відповідно, загальний обсяг доходів

підприємства скоротився на 15 742,0 тис. грн (до рівня 72,54 % від показника 2022 р.).

Витрати підприємства також продемонстрували тенденцію до скорочення – загальні витрати зменшилися на 7 274,8 тис. грн (до 83,92 %), що свідчить про проведення певної оптимізації витратної частини. Проте темпи зниження доходів виявилися вищими, ніж темпи скорочення витрат, що негативно вплинуло на кінцевий фінансовий результат.

Унаслідок цього прибуток до оподаткування скоротився на 8 467,2 тис. грн (до 29,85 % від рівня 2022 р.), а чистий прибуток зменшився на 8 643,3 тис. грн, або на 74,5 %, до 2 954,6 тис. грн у 2024 році. Незважаючи на зниження обсягів прибутку, підприємство зберегло позитивний фінансовий результат, що свідчить про достатній запас фінансової стійкості.

Загалом, динаміка показників свідчить про погіршення ефективності господарської діяльності ТОВ «Алькор ТЕК» у 2022–2024 рр. Основними чинниками такого зниження могли бути: скорочення попиту на ІТ-консалтингові послуги, зміна структури витрат, коливання цін на програмні продукти, а також зовнішні економічні фактори. Для покращення результатів діяльності доцільно зосередити увагу на диверсифікації послуг, розширенні ринку збуту та підвищенні продуктивності праці, що сприятиме зростанню доходів і рентабельності в наступних періодах.

Таблиця 2.4

Вертикальний аналіз Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Показники	Код рядка	Значення (тис. грн.)			Структура,%		Відх-ня по структурі, п.п. 2024/2022р
		2022р.	2023р.	2024р.	2022р	2024р	
I. Фінансові результати	X	X	X	X	X	X	X
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	52251,9	45675,3	39920,3	450,53	1351,1	900,59
Інші операційні доходи	2120	5071,9	2915,2	1632,2	43,73	55,24	11,51
Інші доходи	2240	1,6	29,1	30,9	0,01	1,05	1,03
Разом доходи	2280	57325,4	48619,6	41583,4	494,27	1407,4	913,14
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(31067,0)	(27073,6)	(24462,5)	-267,87	-827,95	-560,08
Інші операційні витрати	2180	(14187,2)	12751,5	13517,7	-122,33	457,51	579,84
Інші витрати	2270	0,8	1544,1	-	0,01	450,53	1351,12
Разом витрати	2285	45255,0	41369,2	37980,2	390,20	1285,4	895,26
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	12070,4	7250,4	3603,2	104,07	121,95	17,88
Податок на прибуток	2300	472,5	238,0	648,6	4,07	21,95	17,88
Чистий прибуток	2350	11597,9	7012,4	2954,6	100,00	100,00	-

Результати вертикального аналізу свідчать про суттєві зміни у структурі доходів і витрат ТОВ «Алькор ТЕК» у 2022–2024 рр., що відображає певну трансформацію фінансово-господарської діяльності підприємства.

У структурі доходів основну частку традиційно займає чистий дохід від реалізації послуг, який у 2024 році становив понад 90 % усіх доходів. Водночас його питома вага поступово зменшилася, що свідчить про скорочення обсягів основної діяльності та можливе зростання ролі інших джерел надходжень. Частка інших операційних доходів залишалася незначною, проте у 2024 р. спостерігалось її незначне підвищення, що може бути наслідком отримання разових прибутків або супутніх доходів від допоміжної діяльності.

У структурі витрат переважає собівартість реалізованої продукції, яка хоч і знизилася у відносному вимірі, проте залишається ключовою статтею витрат. Це свідчить про високий рівень витрат, пов'язаних із виконанням ІТ-проектів,

оплатою праці фахівців і програмним забезпеченням. Водночас частка інших операційних витрат дещо зросла, що може сигналізувати про збільшення адміністративних і збутових витрат або витрат на підтримку інноваційних процесів.

Питома вага чистого прибутку у загальній структурі фінансових результатів зменшилася, що вказує на зниження рентабельності діяльності та ефективності використання ресурсів. У цілому вертикальний аналіз засвідчив, що підприємство залишається прибутковим, однак його фінансова структура потребує оптимізації – насамперед шляхом зниження витрат і підвищення ефективності операційних процесів.

У таблиці 2.5 буде проведено аналіз структури пасивів, включаючи визначення співвідношення між власним та залученим капіталом ТОВ «Алькор ТЕК» за період з 2022 по 2024 роки.

Таблиця 2.5

Показники співвідношення власного та позикового капіталу
ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Показники	Нормативне значення	2022р	2023р	2024р	Відх. 2024/2022р. (+,-)
Коеф. фінансової автономії	0,4÷0,6	0,741	0,902	0,865	+0,124
Коеф. фінансового левериджу	Зменшення	0,35	0,11	0,16	-0,19
Частка дебіторської заборгованості у вартості майна, %	-	17,1	20,2	23,2	+6,1
Частка власних і довгострокових коштів у вартості майна, %	-	74,2	90,7	86,9	+12,7

Протягом 2022–2024 рр. ТОВ «Алькор ТЕК» характеризується високою фінансовою незалежністю, адже частка власного капіталу у структурі пасивів перевищує нормативне значення. Коефіцієнт фінансового левериджу має тенденцію до зниження, що свідчить про зменшення фінансових ризиків та низьку залежність від зовнішніх джерел фінансування. Водночас частка дебіторської заборгованості поступово зростає, що вимагає посилення

контролю за розрахунками з клієнтами. Частка власних і довгострокових коштів у вартості майна залишається стабільно високою, що підтверджує надійність фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Показники	Нормативне значення	Значення відповідних даних			Відх. 2024/2022р р. (+,-)
		2022р	2023р	2024р	
Коеф. загальної (поточної) ліквід.	≥ 1	2,44	6,34	5,02	+2,58
Коеф. проміжної (термінової) ліквід.	$\geq 0,6$	2,44	6,34	5,02	+2,58
Абсолютна ліквід.	$\geq 0,2$	1,69	4,02	3,13	+1,44

За період 2022–2024 рр. ліквідність ТОВ «Алькор ТЕК» суттєво покращилася, що підтверджується стабільним перевищенням фактичних коефіцієнтів над нормативними межами. Усі показники ліквідності – загальної, проміжної та абсолютної – мають позитивну динаміку та демонструють зростання рівня платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт загальної ліквідності зріс на +2,58 пункту, що свідчить про значне зміцнення можливостей підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Значення показника у 2023–2024 рр. перевищують норматив у кілька разів, що підтверджує наявність достатнього запасу ліквідних ресурсів.

Коефіцієнт проміжної (швидкої) ліквідності має аналогічну позитивну динаміку (+2,58 пункту), що вказує на підвищення здатності підприємства оперативно погашати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідної частини оборотних активів без необхідності реалізації запасів.

Абсолютна ліквідність також покращилася, збільшившись на +1,44 пункту, що свідчить про наявність значного обсягу грошових коштів і їх еквівалентів для негайного виконання фінансових зобов'язань. Значення

показника у 2023–2024 рр. значно перевищують нормативний рівень 0,2, що є ознакою дуже високої короткострокової платоспроможності.

Ділову активність ТОВ «Алькор ТЕК» проаналізуємо у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз ділової активності ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Показники	Значення відповідних даних			Відхилення 2024/2022 рр. (+,-)
	2022р	2023р	2024р	
Коеф. оборот. активів	2,87	2,36	2,72	-0,15
Коеф. оборот. запасів	–	–	–	–
Коеф. оборот. дебіторської заборг.	6,65	7,87	7,84	+1,19
Коеф. тривалості обороту за дебітор. заборгованістю, дні	54,1	45,74	45,9	-8,2

Аналіз показників ділової активності підприємства демонструє змішані тенденції у сфері ефективності використання активів, швидкості обороту ресурсів та якості управління дебіторською заборгованістю.

Коефіцієнт оборотності активів знизився з 2,87 до 2,72 обороту. Незначне зменшення цього показника (-0,15) свідчить про уповільнення процесу перетворення активів у виручку. Це означає, що підприємство стало менш ефективно використовувати свої вкладені ресурси та довше утримує кошти в активах. Така тенденція корелює з загальним падінням обсягів реалізації та скороченням масштабів діяльності.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс з 6,65 до 7,84 оборотів (+1,19). Це позитивний сигнал, який свідчить про пришвидшення інкасації дебіторської заборгованості. Підприємство швидше отримує кошти від покупців, що покращує ліквідність і зменшує ризик неплатежів.

Позитивний ефект підтверджується також аналізом тривалості обороту.

Період погашення дебіторської заборгованості скоротився з 54,1 до 45,9 днів (на 8,2 дня). Це свідчить про підвищення ефективності роботи з

контрагентами, покращення кредитної політики або посилення контролю за розрахунками. Зменшення періоду інкасації сприяє стабілізації грошових потоків та забезпечує підприємству кращі можливості для фінансового маневру.

Загалом ділова активність ТОВ «Алькор ТЕК» у 2022–2024 рр. характеризується позитивними змінами в управлінні дебіторською заборгованістю, однак має ознаки зниження операційної ефективності, що відображено в уповільненні виручкоутворення на одиницю активів.

В таблиці 2.8 буде проведено розрахунок показників рентабельності для ТОВ «Алькор ТЕК».

Таблиця 2.8

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр., %

Показники	2022р	2023р.	2024р.	Відхилення 2024 / 2022 рр. (+,-)
Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %.	30,85	30,91	15,38	-15,47
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %.	29,67	29,89	12,60	-17,07
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %.	41,67	34,27	17,77	-23,90
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %.	40,00	33,17	14,57	-25,43
Рентабельність (збитковість) продажу, %	22,2	15,3	7,4	-14,8
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	21,1	14,9	8,7	-12,4
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	37,3	25,9	12,1	-25,2
Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %	25,6	16,9	7,8	-17,8
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	30,85	30,91	15,38	-15,47
Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	29,67	29,89	12,60	-17,07

Аналіз рентабельності ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022–2024 роки показав загальну тенденцію до зниження ефективності використання капіталу та прибутковості діяльності підприємства.

1. Рентабельність сукупного капіталу знизилась: загальна рентабельність впала з 30,85 % у 2022 р. до 15,38 % у 2024 р., а чиста рентабельність – з 29,67 % до 12,6 %. Це свідчить про зменшення прибутку відносно всіх активів підприємства, що може бути пов'язано із зростанням виробничих витрат і зменшенням доходів від реалізації.

2. Рентабельність власного капіталу також продемонструвала падіння: загальна рентабельність знизилась з 41,67 % до 17,77 %, а чиста рентабельність – з 40 % до 14,57 %. Це свідчить про зменшення ефективності використання власних коштів акціонерів та зростання фінансового навантаження на власний капітал.

3. Рентабельність продажу скоротилася з 22,2 % до 7,4 %, а рентабельність операційних доходів – з 21,1 % до 8,7 %. Така динаміка відображає зниження ефективності основної діяльності та потребує перегляду цінової політики або оптимізації витрат.

4. Рентабельність виробничих витрат зменшилася з 37,3 % до 12,1 %, що вказує на збільшення питомих витрат на одиницю продукції і необхідність удосконалення виробничих процесів. Рентабельність операційних витрат також знизилась з 25,6 % до 7,8 %, що свідчить про зростання частки операційних витрат у загальному обсязі діяльності.

5. Загалом, динаміка рентабельності підприємства негативна, що сигналізує про потребу в оптимізації витрат, підвищенні ефективності використання активів і капіталу, а також у пошуку шляхів збільшення доходів від основної діяльності.

Таким чином, результати аналізу рентабельності показують, що ТОВ «Алькор ТЕК» у 2024 році зменшило прибутковість і ефективність своєї діяльності порівняно з 2022 роком, що вимагає заходів щодо підвищення фінансової стабільності та конкурентоспроможності компанії.

Динаміку агрегованого балансу ТОВ «Алькор ТЕК» за досліджуваний період та його характеристику представлено у таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Агрегований баланс ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	На кінець 2024 року	Відхилення (+,-)			
				Абс., тис. грн.		Відн., %	
				2023/ 2022р	2024/ 2023р	2023/ 2022р	2024/ 2023р
Актив	X	X	X	X	X	X	X
Необоротні активи	13 786,1	8 779,0	7 719,2	-5 007,1	-1 059,8	63,7	87,9
Оборотні активи	24 544,5	13 896,0	15 350,8	-10 648,5	+1 454,8	56,6	110,5
Баланс	39 104,1	23 451,5	23 433,8	-15 652,6	-17,7	59,9	99,9
Пасив	X	X	X	X	X	X	X
Власний капітал	28 970,7	21 151,1	20 280,8	-7 819,6	-870,3	73,0	95,9
Довгостроков і зобов'язання і забезпечення	55,0	109,6	95,3	+54,6	-14,3	199,3	86,9
Поточні зобов'язання	10 068,4	2 190,8	3 057,7	-7 877,6	+866,9	21,8	139,6
Баланс	39 104,1	23 451,5	23 433,8	-15 652,6	-17,7	59,9	99,9

Аналіз агрегованого балансу ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022–2024 роки свідчить про зниження загального обсягу активів та пасивів підприємства, що відображає скорочення масштабу діяльності та зміну структури фінансування.

Необоротні активи зменшилися з 13 786,1 тис. грн у 2022 р. до 7 719,2 тис. грн у 2024 р., що становить лише 56% від показника 2022 року. Це пов'язано зі зростанням накопиченого зносу основних засобів і скороченням інвестицій у довгострокові активи.

Оборотні активи зменшилися у 2023 році, проте у 2024 році спостерігається зростання до 15 350,8 тис. грн, що свідчить про відновлення ліквідних ресурсів і підготовку до операційної діяльності.

Власний капітал скоротився з 28 970,7 тис. грн у 2022 р. до 20 280,8 тис. грн у 2024 р., що відображає зменшення накопиченого прибутку та фінансовий тиск на капітал.

Поточні зобов'язання значно скоротилися у 2023 році, але у 2024 році зросли до 3 057,7 тис. грн, що свідчить про часткове відновлення поточної заборгованості підприємства.

Довгострокові зобов'язання залишаються незначними і стабільними, що свідчить про обмежене залучення позикового фінансування на тривалий термін.

Загальний обсяг активів і пасивів знизився з 39 104,1 тис. грн у 2022 році до 23 433,8 тис. грн у 2024 році (59,9 % від початкового показника).

Таке скорочення балансу відображає консервативну фінансову політику, орієнтовану на зменшення ризиків, але одночасно вказує на необхідність підвищення ефективності використання ресурсів.

Загальний висновок: ТОВ «Алькор ТЕК» за аналізований період демонструє зменшення масштабів діяльності та скорочення фінансових ресурсів, що потребує подальшого оптимального планування активів та пасивів, підвищення рентабельності та контролю за оборотними засобами для стабільного функціонування та розвитку компанії.

Джерела фінансування матеріальних оборотних коштів розглянуто в таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Джерела фінансування матеріальних оборотних коштів
ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Показники	2022р.	2023р.	2024р.	Відхилення (+,-)	
				2023 / 2022рр	2024 / 2023рр
Наявн. власних оборотних коштів	15 184,6	12 372,1	12 561,6	-2 812,5 (-18,52 %)	+189,5 (+1,53 %)
Наявн. власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	15 239,6	12 481,7	12 656,9	-2 757,9 (-18,11 %)	+175,2 (+1,40 %)
Заг. величина основних джерел формування матеріальних оборотних коштів	39 104,1	23 451,5	23 433,8	-15 652,6 (-40,03 %)	-17,7 (-0,08 %)

1. Відчутне скорочення загального масштабу – валюта балансу знизилася на 40,03 % у 2023 році порівняно з 2022 роком і залишилась майже без змін у 2024 році (невелике зниження на 0,08 %). Це свідчить про суттєве зменшення активів і джерел їх формування у 2023 році (ймовірно – продаж або списання активів, скорочення діяльності), після чого баланс стабілізувався у 2024 році.

2. Наявні власні оборотні кошти (власний капітал, що може бути спрямований на покриття оборотних активів) також скоротилися у 2023 році (-18,5 %) – тобто частина власного капіталу була «зв'язана» у необоротних активах або вибула. У 2024 році показник дещо відновився (+1,53 % порівняно з 2023), але не досяг рівня 2022 р. Це вказує на послаблення внутрішнього фінансування оборотних активів у 2023 р. та часткове відновлення у 2024 р.

3. Наявність власних і довгострокових позикових джерел повторює ту ж динаміку: суттєве скорочення у 2023 р. і незначне збільшення у 2024 р. Показник свідчить, що підприємство певний час мало обмежені стійкі джерела для формування запасів, але у 2024 р. це джерело трохи зміцнилося.

4. У сукупності ці зміни вказують на нестабільність фінансування оборотних активів у 2023 році: зменшення власних джерел та загального обсягу ресурсів. Стабілізація у 2024 році (помірне зростання наявних власних оборотних коштів і власних + довгострокових джерел) є позитивним сигналом, але рівні 2024 р. все ще нижчі за 2022 р.

Ліквідність балансу розглянуто в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Група активів	Значення відповідних даних		Група пасивів	Значення відповідних даних		Платіжний надлишок або нестача (+,-)	
	2022р.	2024р.		2022р.	2024р.	2022р.	2024р.
A1	16 972.1	9 580.7	П1	2 477.0	1 197.0	+14 495.1	+8 383.7
A2	6 682.6	5 437.6	П2	7 591.4	1 860.7	-908.8	+3 576.9
A3	884.1	278.6	П3	55.0	95.3	+829.1	+183.3
A4	13 786.1	7 719.2	П4	28 970.7	20 280.8	-15 184.6	-12 561.6
Валюта балансу	39 104.1	23 433.8	Валюта балансу	39 104.1	23 433.8	-	-

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022–2024 рр. показує загальне зниження платоспроможності підприємства. Попри достатній надлишок найбільш ліквідних активів над терміновими зобов'язаннями ($A1 > P1$), у 2024 році він значно скоротився. Показники групи А2 демонструють покращення, оскільки у 2024 році вже спостерігається надлишок швидко реалізованих активів над короткостроковими зобов'язаннями. Разом з тим частка важкореалізованих активів зменшилась, але власний капітал скоротився ще більше, що свідчить про послаблення фінансової стійкості. Загалом підприємство зберігає короткострокову ліквідність, однак має тенденцію до зниження загальної фінансової стійкості та потребує посилення капіталової бази.

У таблиці 2.12 буде проведено діагностику ймовірності банкрутства за період 2022-2024 рр. у ТОВ «Алькор ТЕК». Фінансово-економічні показники діяльності ТЗОВ за 2022-2024 рр. представлено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.12

Діагностика банкрутства ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-2024 рр.

Показники	Нормат. знач.	2022р.	2024р.	Відх. абс. (+,-)
Коеф. поточної ліквідності	$>1,50$	2,44	5,02	+2,58
Коеф. забезпеченості власними оборотними засобами	$>0,10\%$	0,62	0,82	+0,20
Коеф. втрати платоспроможності	$>1,0$	0,66	0,24	-0,42

Коефіцієнт поточної ліквідності значно перевищує нормативне значення, що свідчить про високу здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами вище нормативу \rightarrow підприємство ефективно фінансує свої оборотні активи за рахунок власного капіталу та довгострокових джерел. Коефіцієнт втрати платоспроможності менший за норматив $>1,0 \rightarrow$ ризик втрати платоспроможності відсутній, ліквідність зберігається.

Висновок: підприємство ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022–2024 рр. перебуває у стабільному фінансовому стані, має достатню ліквідність і низький ризик банкрутства.

Таблиця 2.13

Фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Алькор ТЕК» за 2022-24р

№ з/п	Показники	Одиниці вим.	Роки			Відхилення (+,-) 2024/2022pp
			2022	2023	2024	
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	52 251,9	45 675,3	39 920,3	-12 331,6
2.	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	31 067,0	27 073,6	24 462,5	-6 604,5
3.	Валовий прибуток	тис. грн.	21 184,9	18 601,7	15 457,8	-5 727,1
4.	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	11 597,9	7 012,4	2 954,6	-8 643,3
5.	Витрати (доходи) з податку на прибуток	тис. грн.	472,5	238,0	648,6	+176,1
6.	Рентабельність реалізованої продукції	%	22,19	15,35	7,4	-14,78
7.	Фонд оплати праці	тис. грн.	1 329,5	1 316,5	1 404,4	-74,9
8.	Середньооблікова чисельність працюючих	чол.	2	2	2	-
9.	Середньомісячна заробітна плата одного працюючого	грн.	55395,0	54855,0	58515,0	3120
10.	Продуктивність праці	тис. грн./особу	26125,95	22837,65	19960,15	-6165,8
11.	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	12721,6	10 875,3	7 585,2	-5136,4
12.	Фондовіддача	грн./грн.	4,1	4,19	5,26	+1,16
13.	Фондомісткість	грн./грн.	0,24	0,23	0,19	-0,05
14.	Фондоозброєність	грн./грн.	6360,8	5437,65	3792,6	-2568,2
15.	Середньорічна вартість оборотних активів	тис. грн.	18149,6	19306	14623,4	-3526,2
16.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	2,87	2,36	2,72	-0,15
17.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	-	0,34	0,42	0,37	+0,03
18.	Тривалість обороту,	дні	125	152	132	+7
19.	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	тис. грн.	8827,45	6124,95	2624,25	-6203,2
20.	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	тис. грн.	7862	5800,9	5089,6	-2772,4
21.	Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	обороти	6,65	7,87	7,84	+1,19
22.	Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	-	5,92	7,46	15,21	9,29
23.	Власний капітал	тис. грн.	28 980,7	21 151,1	20 280,8	-8 689,9
24.	Загальна вартість активів	тис. грн.	39 104,1	23 451,5	23 433,8	-15 670,3
25.	Коеф. автономії	-	0,74	0,90	0,87	+0,13
26.	Коеф. фінансової залежності	-	0,26	0,10	0,13	-0,13
27.	Коеф. фінансової стійкості	-	0,74	0,91	0,87	+0,13
28.	Коеф. поточної ліквідності (покриття)	-	2,44	6,34	5,02	+2,58

Аналіз фінансово-економічних показників ТОВ «Алькор ТЕК» за трирічний період свідчить про формування низхідної тенденції в операційній діяльності підприємства, що відображається у погіршенні ключових результативних показників, зменшенні масштабів бізнесу та зниженні ефективності використання ресурсів.

У 2022–2024 рр. обсяг доходу від реалізації скоротився на 12,3 млн грн, що становить понад 23% від початкового рівня. Таке різке падіння виручки свідчить про зменшення попиту на продукцію (послуги), ймовірно скорочення ринку збуту або посилення конкурентного тиску. Разом із доходами зменшилася й собівартість реалізованої продукції (на 6,6 млн грн), однак темпи скорочення витрат є значно повільнішими, ніж темпи падіння доходу. Це створює тиск на валовий фінансовий результат: валовий прибуток зменшився на 5,7 млн грн, а чистий прибуток – майже на 8,7 млн грн.

У 2024 р. спостерігається зростання витрат із податку на прибуток, що додатково знизило фінансовий результат. Це свідчить про певну нестабільність податкового навантаження або зміну методики розрахунків.

Показники рентабельності вказують на поглиблення збитковості окремих напрямів. Рентабельність реалізованої продукції знизилася на 14,78 п.п., досягнувши лише 7,4%. Таке зниження свідчить про послаблення маржинальності діяльності та зниження прибутковості операційних процесів. Окрім падіння маржі, підприємство демонструє суттєве погіршення результативності праці: продуктивність праці зменшилася на 6,17 млн грн на одного працівника. Це означає зменшення інтенсивності виробництва та зниження обсягів виконуваних операцій.

Середньорічна вартість основних засобів зменшилась на 5,1 млн грн, що може бути пов'язано зі скороченням активів, старінням матеріально-технічної бази або продажем частини майна. Попри це, фондівдача зросла до 5,26 грн, що означає більш ефективне використання залишкових активів та збільшення обсягу виручки на 1 грн основних засобів. Проте зниження фондоозброєності

свідчить про погіршення технічного оснащення працівників та зменшення капітальної інтенсивності виробничого процесу.

Середньорічна вартість оборотних активів знизилась майже на 3,5 млн грн, що разом зі зростанням коефіцієнта завантаження оборотних активів вказує на зменшення ресурсних запасів підприємства. Тривалість обороту збільшилася з 125 до 132 днів, що означає уповільнення оборотності капіталу та «замороження» коштів в обороті.

Водночас спостерігається позитивна тенденція щодо дебіторської та кредиторської заборгованості. Обидва види заборгованостей скоротилися, при цьому їх оборотність зросла. Особливо помітне збільшення оборотності кредиторської заборгованості (з 5,92 до 15,21 обертів), що може свідчити про покращення платіжної дисципліни або зменшення обсягу кредиторських зобов'язань.

Підприємство демонструє достатньо стабільний рівень фінансової незалежності. Коефіцієнт автономії зріс з 0,74 до 0,87, що свідчить про зміцнення частки власного капіталу в структурі фінансування. Коефіцієнт фінансової стійкості також має позитивну динаміку.

Поточна ліквідність значно зросла – до рівня 5,02, що перевищує норматив у 2–2,5 рази. Це означає, що підприємство має значний запас ліквідних активів для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Проте надмірно висока ліквідність може свідчити про неефективне використання оборотного капіталу.

Разом із тим зменшення загальної вартості активів на 15,7 млн грн та скорочення власного капіталу на 8,7 млн грн свідчить про зменшення масштабів діяльності, втрачені інвестиційні можливості та поступове звуження ресурсної бази підприємства.

У 2022–2024 рр. ТОВ «Алькор ТЕК» переживає період істотного скорочення обсягів діяльності, падіння доходів та прибутку, зниження рентабельності та продуктивності. Попри це, підприємство зберігає належний рівень фінансової стійкості та високу платоспроможність, що дає можливість

для відновлення діяльності за умови впровадження ефективної стратегії розвитку.

Для поліпшення ситуації доцільно:

активізувати маркетингову та збутову політику;
оптимізувати витрати та підвищити маржинальність;
переглянути структуру активів для підвищення їх оборотності;
інвестувати в оновлення основних засобів і технологій;
забезпечити контроль за дебіторською заборгованістю та управління грошовими потоками.

Загалом підприємству необхідне комплексне відновлення операційної ефективності, що дозволить стабілізувати прибутковість та забезпечити довгострокове зростання.

2.2 Практичні аспекти ведення обліку основних засобів

Формування ефективної системи управління основними засобами в умовах сучасного господарювання вимагає створення надійного інформаційного фундаменту. Ключовим завданням цього процесу є забезпечення управлінського персоналу комплексною, достовірною та своєчасною інформацією про:

- наявність та стан основних засобів;
- рівень ефективності їх експлуатації;
- динаміку їх руху та зміни вартісних характеристик.

Отримання такої інформації дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оновлення, ремонту та оптимального використання майнового потенціалу підприємства.

Важливість обліку основних засобів знаходить своє відображення у фінансовій звітності, де вони займають структурне місце у кількох формах:

1. У Формі № 1 "Баланс" основні засоби презентуються у розділі "Необоротні активи" з деталізацією за такими показниками:

- Рядок 1010 "Основні засоби" - відображає залишкову вартість
- Рядок 1011 "Первісна вартість" - фіксує початкову вартість активів
- Рядок 1012 "Знос" - показує накопичену амортизацію

2. У Формі № 3 "Звіт про рух грошових коштів" відображаються грошові потоки, пов'язані з придбанням та реалізацією основних засобів.

3. У Формі № 5 "Примітки до річної фінансової звітності" міститься розширена аналітична інформація щодо:

- класифікації основних засобів за групами;
- динаміки їх надходження та вибуття;
- методів нарахування амортизації;
- обмежень прав власності та інших умов.

Наявність структурованої інформації у фінансовій звітності створює передумови для проведення глибокого аналізу стану та ефективності використання основних засобів. Зокрема, співставлення даних про первісну вартість, знос і залишкову вартість дозволяє оцінити:

- ступінь зношеності матеріально-технічної бази;
- необхідність капіталовкладень у оновлення активів;
- ефективність політики амортизації.

Дані про рух основних засобів дають змогу проаналізувати інвестиційну активність підприємства та ефективність управління його майновим комплексом. Таким чином, якість інформаційного забезпечення безпосередньо впливає на ефективність стратегічних рішень у сфері управління основними засобами.

У формі №3 "Звіт про рух грошових коштів" відображається інформація про надходження та використання коштів підприємства у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. У частині, що стосується фінансових операцій, подається детальна інформація про обіг грошових потоків, пов'язаний із придбанням або вибуттям необоротних активів. Зокрема, у рядку

3205 “Надходження від реалізації необоротних активів” фіксується рух коштів, отриманих від продажу або іншого вибуття основних засобів. Такий показник є важливим для аналізу ефективності управління необоротними активами та інвестиційної політики підприємства.

Більш деталізовані дані щодо структури, руху та стану основних засобів відображаються у формі №5 “Примітки до річної фінансової звітності”, яка є складовою частиною фінансової звітності підприємства. У розділі II цієї форми наводиться повна характеристика усіх категорій основних засобів, що перебувають у власності або користуванні суб’єкта господарювання. Цей розділ забезпечує користувачів фінансової звітності – зокрема, інвесторів, аудиторів, кредиторів і контролюючі органи – повною інформацією про склад, первісну вартість, переоцінку, знос та залишкову вартість основних засобів.

До основних категорій необоротних матеріальних активів, наведених у формі №5, належать:

- земельні ділянки (рядок 100);
- інвестиційна нерухомість (рядок 105);
- капітальні витрати на поліпшення земель (рядок 110);
- будівлі, споруди та передавальні пристрої (рядок 120);
- машини та обладнання (рядок 130);
- транспортні засоби (рядок 140);
- інструменти, прилади та інвентар (рядок 150);
- тварини (рядок 160);
- багаторічні насадження (рядок 170);
- інші основні засоби (рядок 180);
- бібліотечні фонди (рядок 190);
- малоцінні необоротні матеріальні активи (рядок 200);
- тимчасові споруди (рядок 210);
- природні ресурси (рядок 220);
- інвентарна тара (рядок 230);
- предмети прокату (рядок 240);

– інші необоротні матеріальні активи (рядок 250).

Підсумковий показник за рядком 260 “Разом основні засоби” відображає загальну балансову вартість усіх об’єктів, що входять до складу необоротних активів підприємства.

У Примітках до річної фінансової звітності (Форма №5) подається детальна інформація про стан, рух та структуру основних засобів підприємства протягом звітного періоду. Зокрема, у відповідних таблицях цієї форми відображається динаміка зміни вартості основних засобів – від початку до кінця звітного року – з урахуванням усіх господарських операцій, що впливають на їх вартість і техніко-економічний стан.

На початку звітного періоду у стовпчиках 3 і 4 зазначаються первісна (або переоцінена) вартість основних засобів та сума їх накопиченого зносу. Це дозволяє визначити залишкову вартість активів, а також простежити тенденції фізичного й морального зносу.

У стовпчику 5 відображаються надходження основних засобів протягом звітного року – у результаті купівлі, безоплатного отримання, внесення до статутного капіталу або внутрішнього переміщення. Водночас у стовпчиках 6 і 7 подаються результати переоцінки (дооцінки або уцінки) вартості об’єктів, здійсненої відповідно до вимог П(С)БО 7 “Основні засоби” чи МСБО 16 “Основні засоби” з урахуванням суми зносу.

Стовпчики 8 і 9 містять інформацію про вибуття основних засобів (продаж, ліквідацію, безоплатну передачу) із зазначенням зносу, що припадає на такі об’єкти. У стовпчику 10 відображається нарахована амортизація за звітний період, а у стовпчику 11 – втрати від зменшення корисності активів, що є важливим елементом сучасної системи обліку та оцінки необоротних активів згідно з міжнародними стандартами.

Стовпчики 12 і 13 включають інформацію про інші зміни протягом року – наприклад, внутрішнє переміщення між групами активів, капітальні ремонти або модернізацію, що впливають на вартісні показники. Підсумкові дані про

залишок основних засобів на кінець року із зазначенням їх первісної вартості та зносу подаються у стовпчиках 14 і 15.

Окремо у формі також висвітлюються об'єкти, отримані у фінансову оренду (лізинг) – стовпчики 16 і 17, та передані в оперативну оренду – стовпчики 18 і 19. Такий підхід забезпечує прозорість обліку і дозволяє оцінити не лише наявність, а й ефективність використання майна, яке перебуває у тимчасовому користуванні.

Щодо статистичної звітності, що регламентує порядок збору та аналізу інформації про стан і рух основних засобів, ключове значення має форма №11-ОЗ (річна) “Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію”, затверджена наказом Державної служби статистики України №321 від 24 жовтня 2015 року. Незважаючи на те, що форма залишається чинною, до неї періодично вносяться зміни для гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

У процесі складання форми необхідно дотримуватися внутрішньої арифметичної узгодженості показників, що забезпечує достовірність даних. Так, сума показників граfi 2 + граfi 3 – граfi 5 має дорівнювати граfi 7, що відповідає логіці руху основних засобів.

Додатково контролюється правильність визначення залишкової вартості активів. Вона не може перевищувати первісну (або переоцінену) вартість об'єкта, а загальна сума граfi 7 має бути не меншою за суму граф 9 і 11, що забезпечує адекватність оцінки ступеня зносу та втрат від зменшення корисності.

У розділі 4 “Введено в дію нових основних засобів” звіту враховуються лише ті активи, які вперше введені в експлуатацію на підприємстві протягом року. Натомість об'єкти, що були в експлуатації або відновлені внаслідок капітального ремонту, відображаються лише у рядку 3 “Надійшло у звітному році, усього”.

У формі №11-ОЗ “Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію” передбачено низку показників, що забезпечують комплексне відображення

стану, вибуття та оновлення основних засобів підприємства. Зокрема, у рядку 6 цієї форми зазначається обсяг основних засобів, вилучених у поточному році, включаючи морально застарілі, фізично зношені та пошкоджені внаслідок аварій, пожеж чи стихійних лих. Такі дані підтверджуються відповідними актами списання (форма ОЗ-3) або розпорядчими документами про ліквідацію активів, що втратили корисність або не відповідають технічним вимогам експлуатації.

Водночас рядок 5 “Вибуло у звітному році, разом” містить інформацію про обсяг основних засобів, реалізованих або безоплатно переданих підприємством, що дозволяє оцінити не лише фізичний рух активів, а й ефективність управлінських рішень щодо їх оновлення та використання. Правильне заповнення зазначених рядків забезпечує точність, повноту та аналітичну узгодженість даних щодо динаміки основних засобів і є основою для формування достовірної фінансової звітності.

У розділах 8 і 9 форми №11-ОЗ наводиться лише залишкова вартість основних засобів, без урахування суми їх зносу. У випадку проведення індексації вартості необоротних активів протягом звітного року, у рядку 8 “Залишкова вартість на початок року” повинна бути відображена проіндексована сума, що відповідає актуальній оцінці активів відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби” або МСБО 16.

Важливо враховувати, що суми активів, зазначені у рядках 150, 160, 180–188, не включаються до рядка 100 “Усього”, оскільки вони відображають спеціальні або допоміжні категорії активів, які не входять до загальної сукупності об’єктів основних засобів, що підлягають амортизації.

Окрім цього, усі підприємства незалежно від форми власності зобов’язані подавати статистичну звітність за такими формами:

Форма №2-річна “Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів” – містить деталізовану інформацію про обсяги капітальних інвестицій, введення в експлуатацію нових об’єктів, вибуття та нараховану амортизацію;

Форма №2-квартальна “Капітальні інвестиції” – подається з метою оперативного моніторингу процесів оновлення основних засобів і використання капіталовкладень упродовж року.

Отримані дані з цих форм є ключовими джерелами для подальшого узагальнення в фінансовій звітності підприємства, зокрема у:

Формі №1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”, де відображається залишкова вартість основних засобів у складі необоротних активів;

Формі №5 “Примітки до річної фінансової звітності”, яка розкриває деталізовані показники щодо складу, руху та амортизації активів;

Формі №2-інвестиції (річна), що подає зведені відомості про вкладення у необоротні активи та структуру капітальних інвестицій.

Завершальним етапом облікових процедур є узагальнення даних і формування облікового показника “Капіталу”, який відіграє провідну роль у визначенні фінансової спроможності підприємства та його інвестиційного потенціалу.

Таким чином, взаємопов’язане використання форм №11-ОЗ, №2-річна, №2-квартальна, №1 та №5 забезпечує комплексний підхід до аналізу стану й руху основних засобів. Це не лише дозволяє достовірно оцінити фінансовий стан підприємства, а й слугує базою для економічного аналізу інституційних секторів економіки України, формування статистичних агрегатів національних рахунків і розроблення стратегічних управлінських рішень.

Систематичне застосування зазначених звітних форм сприяє прозорості фінансової інформації, підвищенню якості управління капіталом і створенню передумов для сталого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

2.3 Пріоритетні напрями удосконалення обліку основних засобів

Облік основних засобів (ОЗ) є однією з найважливіших підсистем бухгалтерського обліку, оскільки він безпосередньо впливає на достовірність

фінансової звітності, ефективність управління активами, визначення прибутку та оподаткованої бази.

В умовах трансформації економіки України, впровадження цифрових технологій і переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) перед обліком основних засобів постає завдання забезпечити високу якість інформації, прозорість, зіставність і аналітичну корисність для внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Пріоритетними напрямками удосконалення системи обліку основних засобів є:

- гармонізація національних стандартів з міжнародними;
- автоматизація облікових процесів;
- підвищення аналітичності облікової інформації;
- інтеграція обліку, управління та аудиту необоротних активів.

Вдосконалення нормативно-правової бази є базовим напрямом розвитку системи обліку ОЗ. В Україні головним документом, що регулює методiku ведення обліку основних засобів, залишається П(С)БО 7 «Основні засоби», який потребує періодичного оновлення з урахуванням вимог МСБО 16 “Property, Plant and Equipment”, МСБО 36 “Impairment of Assets” та МСФЗ 16 “Оренда”.

Основні напрями гармонізації включають:

- запровадження єдиних підходів до оцінки первісної, переоціненої та залишкової вартості;
- удосконалення методів нарахування амортизації відповідно до очікуваних строків корисного використання;
- посилення вимог до обліку зменшення корисності активів;
- деталізацію обліку прав користування активами за договорами оренди;
- уніфікацію розкриття інформації у фінансовій звітності щодо руху, переоцінки та ліквідації ОЗ.

Гармонізація сприятиме інтеграції України до європейського фінансового простору, підвищенню інвестиційної привабливості та довіри до фінансової інформації.

Автоматизація процесів обліку основних засобів – ключовий тренд сучасного фінансового менеджменту. Сучасні програмні рішення (BAS ERP, SAP, Microsoft Dynamics 365, Oracle NetSuite тощо) дозволяють:

- здійснювати автоматичне ведення інвентарних карток і формування реєстрів аналітичного обліку;
- контролювати рух основних засобів у режимі реального часу;
- здійснювати автоматизоване нарахування амортизації з урахуванням графіків використання активів;
- формувати електронні інвентаризаційні відомості, акти приймання-передачі, списання, оренди тощо;
- забезпечувати інтеграцію бухгалтерського та управлінського обліку через єдину цифрову платформу.

Використання штрих-кодування, RFID-технологій та QR-маркування забезпечує ідентифікацію активів і підвищує точність інвентаризації. У перспективі – впровадження блокчейн-технологій для підтвердження прав власності на активи та штучного інтелекту для прогнозування строків експлуатації й визначення моменту заміни обладнання.

Сучасний бухгалтерський облік основних засобів має бути не лише фіксатором фактів, а й інструментом управлінського аналізу.

Необхідно:

- запроваджувати багатовимірну аналітику за видами, центрами відповідальності, напрямками використання;
- здійснювати розподіл амортизаційних витрат за проєктами, підрозділами, видами діяльності;
- аналізувати ефективність використання основних засобів через показники фондоддачі, фондоємності, рентабельності основного капіталу;

- формувати інтерактивні аналітичні панелі, які дозволяють керівництву оперативно оцінювати стан і рух активів.

Аналітична звітність має бути зорієнтована не лише на минулі дані, а й на прогнозування майбутніх результатів (через методи фінансового моделювання, аналіз чутливості та сценарне планування).

Для ефективного управління основними засобами необхідна синхронізація облікової, технічної та управлінської інформації.

Удосконалення може бути досягнуто через:

- створення єдиного електронного реєстру активів;
- інтеграцію бухгалтерського обліку з системами управління технічним обслуговуванням (CMMS) і управління активами підприємства (EAM);
- використання ERP-систем, які поєднують бухгалтерію, склад, виробництво та технічні служби;
- запровадження електронного документообігу для оформлення операцій з ОЗ.

Це дозволяє не лише знизити ризики помилок, а й забезпечити прозорість усіх етапів життєвого циклу активів – від придбання до ліквідації.

Оцінка основних засобів потребує адаптації до ринкових умов та міжнародної практики.

Пріоритетними напрямками є:

- перехід до регулярної ринкової переоцінки активів;
- застосування справедливої вартості як бази оцінки у звітності;
- перегляд строків корисного використання на підставі технічних характеристик та економічної доцільності;
- удосконалення методів амортизації (компонентний, виробничий, нелінійний тощо).

Підприємства мають забезпечити відповідність методики амортизації реальному споживанню економічних вигід від активів.

Удосконалення обліку ОЗ неможливе без розвитку системи внутрішнього контролю та аудиту.

Необхідно:

- удосконалити процедури інвентаризації з використанням електронних технологій;
- підвищити роль внутрішнього аудиту у контролі правильності класифікації, оцінки й амортизації активів;
- посилити вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності відповідно до міжнародних стандартів;
- забезпечити прозорість у частині обліку активів державної та комунальної власності.

Майбутнє обліку основних засобів визначатиметься інтеграцією трьох ключових складових: нормативної – адаптація П(С)БО до МСФЗ; технологічної – цифровізація, автоматизація, використання аналітичних платформ; управлінської – підвищення ролі обліку як інформаційної бази стратегічного управління.

Пріоритетні напрями вдосконалення обліку основних засобів спрямовані на підвищення його інформаційної цінності, відповідності міжнародним стандартам та інтеграції з управлінськими процесами підприємства.

Удосконалення нормативної, технологічної та методологічної бази обліку сприятиме підвищенню ефективності використання основного капіталу, забезпеченню прозорості фінансової інформації, формуванню стійкої системи корпоративного управління та зміцненню фінансової стабільності підприємств у сучасних умовах економічного розвитку.

Висновки до розділу 2

1. Проведений аналіз показав, що ТОВ «Алькор ТЕК» є стабільним ІТ-підприємством із високою часткою власного капіталу (понад 86 %) і задовільним рівнем фінансової стійкості. За 2022–2024 рр. обсяг активів зменшився на 40 %, що свідчить про скорочення масштабів діяльності, однак зросла частка оборотних активів та капітальних інвестицій. ТОВ зберігає прибутковість і фінансову автономію. Погіршення ліквідності та зростання зносу основних засобів вказують на потребу оновлення технічної бази.

2. У природоохоронній діяльності компанія впроваджує принципи екологічної відповідальності: енергоощадні технології, цифровізацію документообігу, утилізацію електронних відходів. Загалом, ТОВ «Алькор ТЕК» демонструє потенціал до подальшого розвитку завдяки інноваційному підходу й ефективному управлінню ресурсами.

3. Практичне ведення обліку базується на використанні взаємопов'язаних форм фінансової звітності – №1 “Баланс”, форми №2 Звіт про фінансові результати. Їх сукупне застосування забезпечує повне відображення стану, руху, амортизації та оновлення основних засобів. Завдяки цим формам створюється надійна інформаційна база для управлінського аналізу, що дозволяє оцінити ступінь зносу, визначити потребу в оновленні матеріально-технічної бази, проаналізувати інвестиційну активність і ефективність використання капіталу.

4. Удосконалення обліку основних засобів передбачає гармонізацію національних стандартів із МСФЗ, автоматизацію процесів та інтеграцію з управлінськими системами. Використання ERP-рішень і електронного документообігу підвищує точність, контроль і аналітичність обліку.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ”

3.1. Методичні прийоми аналізу основних засобів

Ефективний аналіз основних засобів вимагає комплексного використання даних. Ключовими джерелами інформації слугують фінансова та статистична звітність, а також дані аналітичного обліку. Найбільш важливі відомості містяться у Балансі (форма №1) та пояснювальній записці до нього (форма №5).

При проведенні аналізу необхідно дотримуватися таких принципів:

Принцип періодизації витрат: Оскільки основні засоби використовуються протягом тривалого часу, витрати на їх придбання та утримання слід розподіляти на весь строк їх корисного використання.

Принцип часового розриву: Важливо враховувати, що момент фізичного зносу та необхідність заміни обладнання не завжди збігаються з фінансовими можливостями підприємства. Цей розрив може стати причиною збитків і погіршити фінансові результати.

Принцип цілеспрямованої оцінки: Ефективність експлуатації основних засобів оцінюється з урахуванням їх специфіки: призначення, типу, форми власності та ролі у виробничому процесі. Оцінка може включати аналіз продуктивності, рівня експлуатаційних витрат та загальної ефективності використання ресурсів.

Процес аналізу основних засобів складається з п'яти послідовних етапів, які наочно представлені на рис. 3.1. Ключові напрями дослідження включають вивчення динаміки, складу та структури активів, а також оцінку низки вирішальних показників:

Динаміка середньорічної вартості: Насамперед аналізується зміна середньорічної вартості основних засобів за досліджуваний період, що дозволяє оцінити загальну тенденцію інвестицій у майно.

Фактори зростання вартості: Критично важливо виявляти конкретні причини збільшення вартості, розрізняючи реальне поповнення активів (наприклад, через капітальні вкладення) та зростання внаслідок переоцінки.

Співвідношення темпів приросту: Аналізується співвідношення темпів збільшення виробничих та невиробничих основних засобів, оскільки це безпосередньо впливає на ефективність діяльності підприємства.

Відставання продукції від зростання активів: Оцінюється, чи випереджає зростання вартості основних засобів темпи приросту обсягів випуску продукції (у вартісному або натуральному вираженні). Відставання останнього може свідчити про зниження ефективності використання майна.

Таке комплексне дослідження дає змогу сформуванню обґрунтованого висновку щодо майнового стану підприємства та рівня ефективності експлуатації його основних засобів.

Рис. 3.1 – Процес аналізу основних засобів.

Аналіз структури та динаміки основних засобів (ОЗ) базується на вартісних показниках, визначених у П(Б)О 7 «Основні засоби». Відповідно до стандарту, амортизується вартість, що розраховується як різниця між первісною (або переоціненою) вартістю та ліквідаційною вартістю об'єкта. Під структурою ОЗ розуміється питома вага (у відсотках) окремих видів або груп засобів у їхній загальній вартості.

Для комплексної оцінки стану та впливу основних засобів на діяльність підприємства аналіз проводять у трьох основних площинах:

- Аналіз стану та руху, дослідження змін у складі та обсязі ОЗ шляхом розрахунку коефіцієнтів оновлення, вибуття, приросту та зносу. Це дозволяє виявити тенденції у розвитку майнового потенціалу;
- Аналіз ефективності використання, оцінка впливу ОЗ на кінцеві результати діяльності через показники фондівдачі та фондомісткості. Ці інструменти дають змогу зрозуміти віддачу від інвестованих у основні засоби коштів;
- Аналіз факторного впливу, глибинне дослідження результатів експлуатації ОЗ за допомогою коефіцієнтів екстенсивного та інтенсивного завантаження. Це дозволяє виокремити, який саме фактор – час використання або потужність – більше впливає на загальну ефективність.

Коефіцієнт оновлення демонструє, яку частку в загальній вартості основних засобів на кінець періоду становить нововведене майно.

Коефіцієнт вибуття характеризує інтенсивність, з якою основні засоби вилучаються з експлуатації, і розраховується як відношення вартості вибутих об'єктів до їх загальної вартості на початок періоду.

Коефіцієнт приросту відображає чисте збільшення вартості основних засобів (або їх окремих груп) за аналізований період.

Коефіцієнт зносу слугує індикатором технічного стану майна підприємства, показуючи ступінь його амортизації. Він визначається як співвідношення суми накопиченого зносу до первісної вартості основних засобів.

Ефективність використання основних засобів оцінюється через співвідношення між досягнутими фінансовими результатами та розміром застосованих для їх досягнення активів. Ключовим критерієм є перевищення темпів зростання обсягів виробництва над темпами зростання вартості основних засобів, що кількісно виражається через систему показників, зокрема фондівіддачу та фондомісткість.

Фондовіддача – це прямий показник ефективності, який розраховується як відношення вартості виготовленої продукції до середньорічної вартості основних засобів. Він демонструє, скільки грошових одиниць продукції припадає на одну грошову одиницю вартості основних фондів. Шляхами підвищення фондівіддачі є:

- технічне вдосконалення (автоматизація, модернізація, впровадження нових технологій);
- інтенсифікація використання обладнання (збільшення завантаження та тривалості роботи);
- оптимізація структури активів (збільшення частки активної частини основних засобів);
- підвищення якості ресурсів (кваліфікації персоналу, сировини та матеріалів).

Фондомісткість є оберненим показником до фондівіддачі. Вона характеризує, скільки коштів у основних засобах необхідно вкласти для виробництва однієї грошової одиниці продукції, і, таким чином, відображає потребу підприємства в основних фондах для забезпечення випуску продукції.

Мета аналізу динаміки та руху основних засобів – це комплексне дослідження обсягу, тенденцій змін та ефективності інвестицій у ці активи. Для її досягнення проводиться детальний огляд змін у вартості основних засобів за визначені періоди (наприклад, на початок та кінець року). Це дає змогу розрахувати абсолютні та відносні показники динаміки, що, у свою чергу, забезпечує глибоке розуміння ефективності капіталовкладень і використання майна.

Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами передбачає, перш за все, зіставлення фактичної наявності обладнання з плановою потребою, необхідною для безперебійного виробничого процесу. При цьому враховуються всі технологічні та організаційні особливості компанії.

В основу такого аналізу раціонально покласти класифікацію основних засобів. За ступенем участі у виробництві та методом амортизації їх поділяють на:

– Активні – обладнання, експлуатація якого безпосередньо пов'язана з виробничими операціями та вимірюється годинами роботи або обсягом випуску.

– Пасивні (будівлі, споруди) – їхню участь у створенні продукції важко кількісно виміряти, проте вони забезпечують нормальне функціонування всього виробничого комплексу і тому є невід'ємною частиною аналізу.

У структурі основних засобів ТОВ «Алькор Тех» активну частину формують, насамперед, машини й обладнання сервісного призначення, інструменти, діагностичне й вимірювальне устаткування, комп'ютерна техніка, транспортні засоби для доставки та монтажу обладнання, а також виробничий і господарський інвентар. Ці об'єкти безпосередньо забезпечують виконання сервісних, монтажних та інжинірингових робіт, впливаючи на технічні можливості підприємства й оперативність виконання проєктів.

До пасивної частини основних засобів належать адміністративні та складські приміщення, сервісні бази, бокси для обслуговування обладнання, а також інші будівлі та споруди, що забезпечують функціонування підприємства та зберігання техніки і запасних частин.

Для підвищення ефективності використання основних засобів важливо визначити оптимальність їх структури та достатність активної частини. Зокрема, необхідно оцінити, чи потребує ТОВ «Алькор Тех» додаткового спеціалізованого обладнання для монтажу та сервісу, транспортних засобів або інструментів, а також визначити їх необхідну кількість. Один із ключових показників для такої оцінки – фондоозброєність, що відображає вартість

основних засобів у розрахунку на одного працівника та характеризує рівень технічного забезпечення персоналу.

На третьому етапі аналізу проводиться обробка отриманої інформації, узагальнення результатів і порівняння показників із попередніми періодами. Це дає змогу відстежити динаміку змін, визначити позитивні тенденції та виявити проблемні аспекти. У разі виявлення спаду ефективності або збільшення ступеня зношеності необхідно встановити причини: недостатність інвестицій у технічне оновлення, нераціональне використання активів, збільшення витрат на ремонт тощо.

Після виявлення негативних тенденцій формується комплекс заходів щодо їх усунення: оптимізація структури основних засобів, модернізація обладнання, впровадження систем технічного моніторингу та регулярного сервісу, підвищення технологічного забезпечення персоналу. Заключні етапи аналізу передбачають контроль за впровадженням цих заходів та оцінку їх результативності для забезпечення ефективного та безперервного розвитку ТОВ «Алькор Тех».

У підсумку слід зазначити, що ключовими завданнями аналізу зовнішнього середовища та стану основних засобів ТОВ «Алькор Тех» є: визначення рівня технічної оснащеності підприємства, оцінка структури та складу матеріально-технічної бази, вивчення інтенсивності оновлення та вибуття активів, а також діагностика технічного стану обладнання та транспортних засобів. Особливе значення має дослідження показника фондівіддачі та динаміки його зміни, визначення резервів підвищення ефективності використання основних засобів та формування практичних рекомендацій щодо оптимізації експлуатації активної частини обладнання.

Аналіз основних засобів має багатоступеневий характер і передбачає оцінку впливу різноманітних факторів, таких як структура активів, рівень їх завантаженості, ступінь фізичного та морального зносу, темпи технічного оновлення. Для підприємства сервісно-технічної сфери, яким є ТОВ «Алькор Тех», технічний стан обладнання відіграє стратегічну роль, оскільки

безпосередньо визначає здатність виконувати інвестиційні проєкти, впроваджувати інноваційні рішення та забезпечувати високу якість сервісу.

Кінцева мета аналізу використання основних засобів – забезпечення сталого зростання обсягів виконуваних робіт і наданих послуг без надмірного збільшення капітальних витрат та необхідності передчасного оновлення виробничо-технічної бази. Використання комплексної методики оцінювання дає змогу систематизувати контроль за станом і структурою обладнання, визначити приховані резерви ефективності, оптимізувати планування інвестицій у технічний розвиток та гарантувати достатній рівень ресурсного забезпечення для реалізації стратегічних завдань підприємства.

3.2. Оцінка результатів аналізу основних засобів

У сучасних умовах санітарно-технічне обладнання, масштаби, технологічний рівень та технічний стан основних засобів безпосередньо впливають на конкурентоспроможність і фінансові результати ТОВ. Це обумовлює необхідність системного аналізу для оцінки:

- достатності та структури майна;
- його технічного стану та рівня оновлення;
- ефективності експлуатації та впливу на ключові показники діяльності, такі як обсяги виробництва, собівартість і рентабельність.

Аналіз основних засобів проводиться за такими основними напрямками:

1. Забезпеченість та стан:

- оцінка відповідності наявних засобів виробничим потребам за кількістю, асортиментом та технічними характеристиками.
- аналіз фізичного і морального зносу, темпів оновлення та вибуття обладнання.

2. Інтенсивність та ефективність використання:

- вивчення ступеня завантаження виробничих потужностей, обладнання та площ (коефіцієнт екстенсивного використання).

– оцінка продуктивності та віддачі від кожного об'єкта (коефіцієнт інтенсивного використання).

– розрахунок узагальнюючих показників ефективності, таких як фондівіддача та рентабельність основних засобів.

3. Вплив на фінансові результати та перспективи розвитку:

– визначення впливу стану та використання майна на собівартість, прибуток і загальну рентабельність.

– виявлення резервів для збільшення обсягів виробництва та підвищення ефективності діяльності шляхом оптимізації використання існуючих активів.

Відповідно до поставлених завдань, в таблиці 3.1 проведено аналіз складу та структури основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ», що включає лише ті групи активів, які фактично знаходяться на балансі підприємства.

Таблиця 3.1

Склад і динаміка основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» протягом аналізованого періоду.

Групи основних засобів (пояснення)	Наявність на кінець року (тис.грн.)			Відх. абсолютне	
	2022р.	2023р.	2024р.	2023/ 2022	2024/ 2023
Машини та обладнання (сервери, ПК, мережі) – основна ІТ-частина	19061,7	21045,5	23554,4	1 983,8	2 508,90
Транспортні засоби (авто для виїздів/сервісу)	5258,48	5605,7	7124,5	347,22	1 518,80
Інструменти, прилади, інвентар, меблі (офісне, сервісне)	4489,42	4899,6	5140,7	410,18	241,10
Малоцінні необоротні матеріальні активи (МНМА, комплектуючі)	4055,9	2859,5	3178,2	-1 196,4	318,7
Разом основних засобів	32865,5	34410,3	38997,8	1544,8	4587,5

Аналіз структури та динаміки основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» свідчить про стабільне розширення матеріально-технічної бази підприємства протягом 2022–2024 рр. Загальна вартість основних засобів зростає з 32 865,5 тис. грн у 2022 р. до 38 997,8 тис. грн у 2024 р., тобто на 6 132,3 тис. грн, що вказує на активну інвестиційну політику.

Найбільше збільшення зафіксовано у групі «Машини та обладнання», яка формує технологічну основу IT-інфраструктури підприємства: приріст становив 1 983,8 тис. грн у 2023 р. та 2 508,9 тис. грн у 2024 р. Така динаміка демонструє системне оновлення та модернізацію серверного й комп'ютерного парку. Важливим напрямом також було розширення транспортних засобів, що підтверджує розширення сервісних функцій компанії.

Підвищення вартості інструментів, інвентарю та меблів упродовж аналізованого періоду відображає подальший розвиток офісної та сервісної інфраструктури. Тимчасове скорочення вартості МНМА у 2023 р. із подальшим зростанням у 2024 р. може бути пов'язане з оновленням дрібного обладнання та списанням застарілих комплектуючих.

Загалом, позитивна динаміка основних засобів підтверджує стратегічну орієнтацію ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» на зміцнення технічного потенціалу, підтримку конкурентоспроможності та підвищення ефективності операційної діяльності.

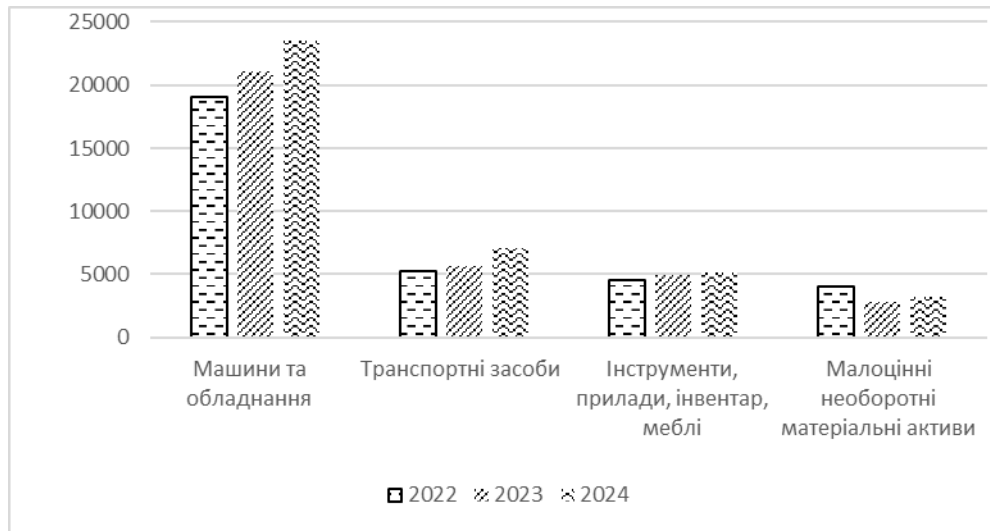

Рис. 3.2. Динаміка основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» протягом 2022-2024 років.

Таблиця 3.2

Склад і структура основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» на протязі 2022-2024 рр.

Групи основних засобів	Наявність на кінець року (тис.грн.)						Відхилення	
	2022р.	Питома вага,%	2023р.	Питома вага,%	2024р.	Питома вага,%	2023р/2022р	2024р/2023р
Машини та обладнання	19061,7	58,0%	21045,5	61,1%	23554,4	60,4%	3,1%	-0,7%
Транспортні засоби	5258,48	16,0%	5605,7	16,3%	7124,5	18,3%	0,3%	2%
Інструменти, прилади, інвентар, меблі	4489,42	13,7%	4899,6	14,3%	5140,7	13,2%	0,6%	-1,1
Малоцінні необоротні матеріальні активи	4055,9	12,3%	2859,5	8,3%	3178,2	8,1%	-4%	-0,2
Разом основних засобів	32865,5	100%	34410,3	100%	38997,8	100%	–	–

Аналіз структури основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» у 2022–2024 рр. показує збереження домінування активної частини – машин та обладнання, що підтверджує технологічну орієнтацію підприємства. Питома вага цієї групи зросла з 58,0% у 2022 р. до 61,1% у 2023 р., а у 2024 р. дещо знизилась до

60,4%. Така динаміка свідчить про постійне оновлення та модернізацію основної ІТ-інфраструктури.

Питома вага транспортних засобів демонструє стабільне зростання: з 16,0% до 18,3%. Це вказує на посилення логістичної та сервісної складової бізнесу, що може бути пов'язано зі збільшенням обсягів надання послуг та розширенням географії діяльності.

Група «Інструменти, прилади, інвентар, меблі» має незначні коливання: зростання до 14,3% у 2023 р. та незначне зниження до 13,2% у 2024 р., що характеризує планове оновлення офісного й сервісного оснащення.

Найбільш відчутне скорочення питомої ваги спостерігається у групі малоцінних необоротних матеріальних активів: з 12,3% до 8,1% протягом аналізованого періоду. Це може свідчити про оптимізацію структури активів та списання непридатного дрібного обладнання з подальшим переходом до більш капіталоемних технологічних рішень.

У цілому структура основних засобів підприємства характеризується технологічною спрямованістю та системним оновленням матеріальної бази, що відповідає стратегії розвитку високотехнологічної компанії та забезпечує підвищення її конкурентоспроможності.

Рис.3.3 Структура основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» у 2022р.

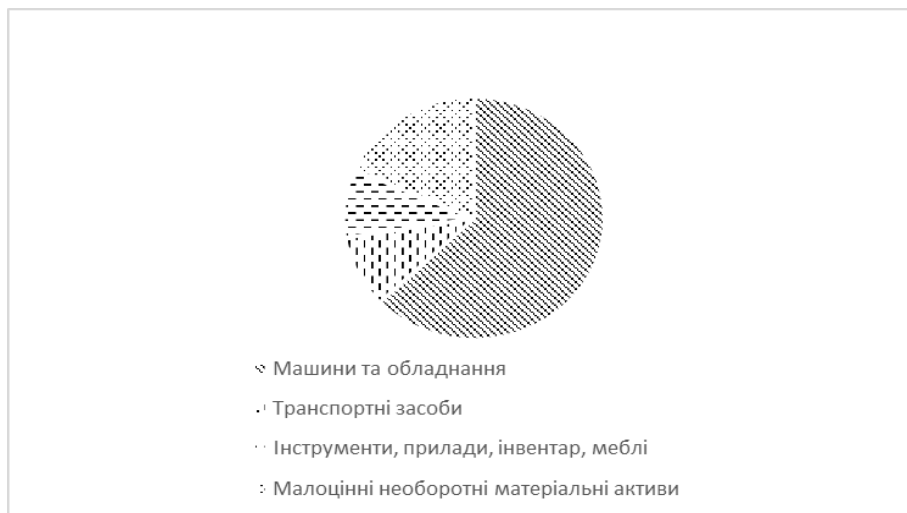

Рис. 3.4 Структура основних засобів ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ” у 2023р.

Рис. 3.5 Структура основних засобів ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ” у 2024р.

Для цілей даного дослідження було прийнято чіткий критерій класифікації основних засобів:

До активної частини віднесено об'єкти, безпосередньо залучені у виробничий процес та впливають на обсяги випуску продукції – машини, обладнання та транспортні засоби.

До пасивної частини включено всі інші категорії, які забезпечують функціонування інфраструктури підприємства, але не мають прямого відношення до виробництва.

На основі цього підходу в таблиці 3.3 було проведено детальний аналіз структури основних засобів шляхом розрахунку питомої ваги (%) кожної групи, а також активної та пасивної частин в цілому, до їх загальної вартості. Це

дозволило отримати наочне уявлення про пріоритети у формуванні майнового комплексу підприємства та визначити, яка частина капіталу вкладена у безпосередньо продуктивні активи.

Таблиця 3.3

Аналіз питомої ваги активної та пасивної частин основних засобів

ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» у 2022-2024 роках.

Групи основних засобів	Наявність на початок року (тис.грн.)						Відхилення	
	2022р.	Питома вага,%	2023р.	Питома вага,%	2024р.	Питома вага,%	2023р/2022р	2024р/2023р
Активна частина основних засобів								
Машини та обладнання	19061,7	58,0%	21045,5	61,1%	23554,4	60,4%	3,1%	-0,7%
Транспортні засоби	5258,48	16,0%	5605,7	16,3%	7124,5	18,3%	0,3%	2%
Разом активної частини ОЗ	24320,18	74%	26651,2	77,4	30678,9	78,7	3,4	1,3
Пасивна частина основних засобів								
Інструменти прилади, інвентар (меблі)	4489,42	13,7%	4899,6	14,3%	5140,7	13,2%	0,6%	-1,1
Малоцінні необоротні матеріальні активи	4055,9	12,3%	2859,5	8,3%	3178,2	8,1%	-4%	-0,2
Разом пасивної частини ОЗ	8545,32	26%	7759,1	22,6	8318,9	21,3%	-3,4	-1,3
Разом основних засобів	32865,5	100%	34410,3	100%	38997,8	100%	–	–

Аналіз питомої ваги активної та пасивної частин основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» за 2022–2024 рр. свідчить про високий рівень технологічної оснащеності підприємства та його орієнтацію на розвиток продуктивної матеріально-технічної бази. Частка активної частини основних засобів, до якої належать машини, обладнання та транспортні засоби, протягом аналізованого періоду є домінуючою та демонструє позитивну динаміку: зростання з 74% у 2022 р. до 78,7% у 2024 р. Таке підвищення є свідченням пріоритетності

інвестицій у високотехнологічні ресурси, що визначають виробничий потенціал підприємства та забезпечують його конкурентні переваги на ринку ІТ-послуг.

Найбільше зростання спостерігається за групою «Транспортні засоби», частка яких зросла на 2 процентні пункти у 2024 році, що підтверджує розширення логістичних та сервісних можливостей компанії. Частка машин та обладнання залишається найбільш значущою, хоча в 2024 році спостерігається незначне зниження (-0,7 п.п.), що може бути зумовлено поетапною модернізацією та оновленням техніки без різкого збільшення її вартості.

Натомість частка пасивної частини основних засобів знизилася з 26% у 2022 р. до 21,3% у 2024 р. Падіння питомої ваги малоцінних необоротних активів і меблів свідчить про оптимізацію офісного та допоміжного обладнання, а також про стратегічну переорієнтацію ресурсів на активний виробничо-технологічний сегмент.

Загалом структура основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» характеризується високою інтенсивністю інвестування в продуктивні активи та мінімізацією неактивних ресурсів, що відповідає сучасним вимогам розвитку ІТ-бізнесу.

Під час використання основних засобів на ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» відбувається природний процес їх поступового зношування, що є невід'ємною складовою експлуатації будь-яких матеріальних ресурсів. Важливо розрізнити два види зносу – фізичний та моральний. У контексті діяльності підприємства ключове значення має саме фізичний знос, який проявляється у поступовій втраті технічних, функціональних та експлуатаційних характеристик обладнання, транспортних засобів та іншого устаткування в процесі їх активного використання або ж у результаті тривалих простоїв.

Для забезпечення об'єктивної оцінки рівня фізичного зносу основних засобів на ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» передбачено проведення розрахунків ключових аналітичних показників – коефіцієнта зносу та коефіцієнта придатності. Аналіз цих показників (що буде наведено у таблиці 3.4) дозволить визначити фактичний стан технічних активів, своєчасно виявити проблемні

напрямки, спрогнозувати потребу в оновленні та модернізації обладнання, а також оптимізувати витрати на його обслуговування та заміну. Такий підхід забезпечує ефективне управління матеріально-технічною базою підприємства та підтримує його конкурентоспроможність на ринку.

Таблиця 3.4

Аналіз технічного стану основних засобів на ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ»
впродовж 2022-2024рр.

Показник	Форма та номер рядка	Наявність на кінець року			Відхилення	
		2022р.	2023р.	2024р.	2023р/ 2022р	2024р/ 2023р
Вихідні дані:						
1. Первісна вартість основних засобів (тис.грн.)	Ф1, р. 1011	32865,5	34410,3	38997,8	1544,8	4587,5
2.Зношеність основних засобів(тис.грн.)	Ф1, р. 1012	19338,7	26186,6	32051,1	6847,9	5864,5
3. Залишкова вартість основних засобів (тис.грн.)	Ф1, р. 1010	13526,8	8223,8	6946,7	-5303	-1277,1
Розрахункові дані:						
1. Коефіцієнт зношеності (р.2 : р.1)	-	0,59	0,76	0,82	0,17	0,06
2. Коефіцієнт придатності (р.3 : р.1)	-	0,41	0,24	0,18	-0,17	-0,06

За результатами аналізу технічного стану основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» за 2022–2024 рр. встановлено суттєве погіршення їх експлуатаційного рівня. Попри зростання первісної вартості основних засобів (на 1 544,8 тис. грн у 2023 р. та на 4 587,5 тис. грн у 2024 р.), що свідчить про певні інвестиції в оновлення та розширення матеріально-технічної бази, темпи накопичення зносу є значно вищими. Зношеність активів збільшилася з 19 338,7 тис. грн у 2022 р. до 32 051,1 тис. грн у 2024 р., що обумовило зниження залишкової вартості до 6 946,7 тис. грн.

Коефіцієнт зношеності зріс із 0,59 у 2022 р. до 0,82 у 2024 р., тобто понад 82% вартості основних засобів втрачено через фізичний знос. Це є критичним

рівнем зношення, характерним для підприємств із високим навантаженням на техніку та недостатніми обсягами оновлення активів. Водночас коефіцієнт придатності знизився з 0,41 до 0,18, що вказує на значне скорочення ресурсу для ефективної експлуатації обладнання.

Для забезпечення стабільної діяльності та модернізації виробничого потенціалу ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» доцільно посилити інвестиції у відновлення та заміну основних засобів, особливо в частині високотехнологічного обладнання, а також упровадити довгострокову програму технічного оновлення та оптимізації життєвого циклу активів. Аналіз змін у складі та вартості основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок показників руху основних засобів на ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ»
протягом 2022-2024рр.

Показник	Роки			Відхилення 2024р/ 2022р	
	2022р.	2023р.	2024р.	Абс. (+;-)	%
Вихідні дані:					
1. Вартість основних засобів на початок періоду (ОЗп), (тис. грн.)	32653,9	32865,5	34410,3	1756,4	105,38
2. Вартість введених в експлуатацію основних засобів (ОЗв), (тис. грн.)	363,9	1837,4	5100,3	4736,4	1401,57
3. Вартість виведених із експлуатації основних засобів (ОЗвив), (тис. грн.)	152,3	292,6	512,7	360,4	336,64
4. Вартість основних засобів на кінець періоду (ОЗк), (тис.грн.)	32865,5	34410,3	38997,8	6132,3	118,66
Розрахункові дані:					
Коефіцієнти:					
5. Оновлення основних засобів (р. 2 : р. 4)	0,01	0,05	0,13	0,12	1300
6. Вибуття основних засобів (р. 3 : р. 1)	0,01	0,01	0,01	–	–
7. Приросту основних засобів [(р. 2 – р. 3) : р. 1]	0,01	0,05	0,13	0,12	1300
8. Компенсації вибуття основних засобів (р. 3 : р. 2)	0,42	0,16	0,10	-0,32	23,8

Аналіз показників руху основних засобів свідчить про активізацію інвестиційної діяльності ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» протягом досліджуваного періоду. Загальна вартість основних засобів на початок року зросла з 32 653,9 тис. грн у 2022 р. до 34 410,3 тис. грн у 2024 р., що на 5,38% більше. Особливо динамічним є збільшення введення основних засобів: якщо у 2022 році цей показник складав 363,9 тис. грн, то у 2024 році – вже 5100,3 тис. грн (+1401,57%). Це свідчить про значне оновлення техніко-матеріальної бази підприємства, що є характерним для сучасних ІТ-компаній, які потребують постійної модернізації обладнання.

Обсяг вибуття основних засобів зростав помірно, що свідчить про планову заміну техніки у відповідь на її моральне та фізичне зношення. Водночас коефіцієнт оновлення збільшився з 0,01 до 0,13, що підтверджує активну інвестиційну політику. Коефіцієнт вибуття залишається стабільно низьким (0,01), що характеризує ефективне використання матеріально-технічних ресурсів.

Позитивною тенденцією є зростання коефіцієнта приросту основних засобів з 0,01 у 2022 р. до 0,13 у 2024 р., що демонструє чисте збільшення виробничого потенціалу підприємства. Разом із тим, коефіцієнт компенсації вибуття знижується (з 0,42 до 0,10), що свідчить про випередження темпів оновлення над вибуттям – тобто виведені основні засоби заміщуються новими у більшому обсязі, ніж потребує звичайне відтворення.

Загалом, отримані результати підтверджують інтенсивний розвиток матеріально-технічної бази ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ», зростання ефективності управління основними засобами та орієнтацію на технологічне оновлення і розширення активів, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності компанії на ринку ІТ-послуг.

Аналіз продовжується оцінкою ефективності використання основних засобів. На основі таких показників, як фондвіддача, фондомісткість та фондоозброєність, ми вивчимо, наскільки результативно ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ»

використовує свої активи. Висновки з таблиці 3.6 стануть основою для подальшої оптимізації та підвищення продуктивності підприємства.

Таблиця 3.6

Аналіз використання основних засобів і робочої сили
на ТОВ “АЛЬКОР ТЕХ” у період 2022-2024рр.

Показник	Роки			Відхилення 2024р/ 2022р	
	2022р.	2023р.	2024р.	Абс. (+;-)	%
Вихідні дані:					
1. Обсяг виготовленої продукції, тис. грн.	52251,9	45675,3	39920,3	-12331,6	-23,60
2. Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	32759,7	33637,9	36704,05	+3944,35	+12,04
в тому числі:					
2.1 Активної частини	24320,18	26651,2	30678,9	+6358,72	+26,15
3. Чистий прибуток, тис. грн.	11597,9	7012,4	2954,6	-8643,3	-74,52
4. Амортизація, тис. грн.	3 440	3 544	4 103	+663	+19,27
5. Середньооблікова чисельність працюючих, осіб.	2	2	2	-	-
Розрахункові дані:					
6. Фондовіддача, грн.:					
6.1 Основних виробничих засобів (р. 1 : р. 2)	1,595	1,358	1,088	-0,507	-31,8%
6.2 Активної частини (р. 1 : р. 2.1)	2,148	1,714	1,301	-0,847	-39,4%
7. Фондомісткість, грн.:					
7.1 основних виробничих засобів (р. 2 : р. 1)	0,627	0,736	0,919	+0,292	+46,6%
7.2 активної частини (р. 2.1 : р. 1)	0,465	0,583	0,769	+0,304	+65,4%
8. Рентабельність, %:					
8.1. Основних засобів (р. 3 : р. 2) × 100%	35,40%	20,85%	8,05%	-27,35%	-77,2%
8.2. Активної частини (р. 3 : р. 2.1) × 100%	47,69%	26,31%	9,63%	-38,06 %.	-79,8%
9. Амортизаціомісткість продукції, грн. (р. 4 : р. 1)	0,0658	0,0776	0,1028	+0,037	+56,1%
10. Фондоозброєність, грн. (р. 2 : р. 5) тис.грн./ос.	16 379,85	16 818,95	18 352,03	+1 972,18	+12,0%
11. Технічна озброєність, грн. (р. 2.1 : р. 5)	12 160,09	13 325,60	15 339,45	+3 179,36	+26,1%
12. Виробіток продукції на одного працівника, грн. (р. 1 : р. 5) × 1000	26 125,95	22 837,65	19 960,15	-6 165,80	-23,6%

Аналіз показників свідчить, що упродовж 2022–2024 рр. підприємство збільшило середньорічну вартість основних засобів на 12,04%, а активної їх частини – на 26,15%, що вказує на модернізацію та оновлення виробничої бази. Водночас обсяг виготовленої продукції скоротився на 23,6%, а чистий прибуток – на 74,52%, що свідчить про суттєве погіршення фінансово-виробничих результатів та недоцільність темпів інвестування в основні фонди за відсутності зростання обсягів діяльності.

Показники фондівіддачі знизилися (на 31,8% щодо загальних засобів та на 39,4% – активної частини), що означає падіння ефективності використання майна підприємства. Відповідно, фондомісткість зросла (на 46,6% і 65,4%), тобто продукція стала більш капіталоемною, що створює додаткове навантаження на витрати.

Рентабельність основних засобів та їх активної частини різко зменшилась – відповідно на 77,2% та 79,8%, що вказує на суттєве зниження прибутковості вкладень у виробничі активи. Зростання амортизаціємісткості продукції на 56,1% свідчить про збільшення амортизаційного навантаження на собівартість виробництва.

Незважаючи на зростання фондоозброєності та технічної озброєності праці (на 12% та 26,1%), виробіток продукції на працівника знизився на 23,6%, що сигналізує про недовикористання виробничих потужностей та зниження продуктивності праці.

В якості відправної точки факторного аналізу показників використання основних засобів доцільно обрати аналіз обсягу виробництва. Згідно з даними таблиці 3.6, сукупне відхилення обсягу випуску продукції між 2023 та 2024 роками сформоване під впливом наступних факторів:

1) Загальна зміна обсягу випуску

$$\Delta Q = Q_1 - Q_0 = 39\,920,3 - 45\,675,3 = -5\,755,0 \text{ тис. грн.}$$

(зменшення обсягу випуску на 5 755,0 тис. грн)

Ми розкладаємо цю зміну на два фактори: (1) зміна середньорічної вартості основних засобів (OЗ) і (2) зміна фондівіддачі (f).

Вхідні величини (використані):

$$Q_0 (2023) = 45\,675,3 \text{ тис.грн.}$$

$$Q_1 (2024) = 39\,920,3 \text{ тис.грн.}$$

$$OZ_0 (2023) = 33\,637,9 \text{ тис.грн.}$$

$$OZ_1 (2024) = 36\,704,05 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{фондовіддача } f = Q / OZ: f_0 \approx 1,358 (2023), f_1 \approx 1,088 (2024)$$

Розрахунки:

$$\Delta QOZ = (OZ_1 - OZ_0) \times f_0 = (36\,704,05 - 33\,637,9) \times 1,358 = +4\,163,8 \text{ тис. грн. (зростання OZ теоретично збільшило б випуск на +4\,163,8)}$$

$$\Delta Qf = (f_1 - f_0) \times OZ_1 = (1,088 - 1,358) \times 36\,704,05 = -9\,910,1 \text{ тис. грн. (падіння фондовіддачі знизило випуск на -9\,910,1)}$$

Балансова перевірка:

$$\Delta QOZ + \Delta Qf = 4\,163,8 - 9\,910,1 = -5\,746,3 \text{ тис. грн, що близько до фактичного } \Delta Q = -5\,755,0 \text{ (невелика похибка – заокруглення). Отже, основну частку зменшення обсягу забезпечило падіння фондовіддачі } (\approx -9,91 \text{ млн}), \text{ тоді як зростання вартості OZ частково компенсувало втрату (+4,16 млн).}$$

Інтерпретація: підприємство в 2024 р. збільшило або утримало середню вартість OZ, але ефективність їхнього використання (фондовіддача) значно впала – це головний фактор падіння обсягу випуску.

Подальший аналіз зосереджено на дослідженні факторів, що обумовили зміну вартості основних засобів підприємства у звітному періоді.

Факторний аналіз зміни вартості основних засобів (ΔOZ)

$$\Delta OZ = OZ_1 - OZ_0 = 36\,704,05 - 33\,637,9 = +3\,066,15 \text{ тис. грн}$$

Розкладемо ΔOZ за двома факторами: (а) вплив зміни обсягу (Q) і (б) вплив зміни фондомісткості ($f_{\text{ем}} = OZ / Q$).

Обчислимо фондомісткості:

$$f_{\text{ем}0} = OZ_0 / Q_0 = 33\,637,9 / 45\,675,3 \approx 0,7365$$

$$f_{\text{ем}1} = OZ_1 / Q_1 = 36\,704,05 / 39\,920,3 \approx 0,9195$$

Розрахунки:

$\Delta OZ_Q = (Q_1 - Q_0) \times f_{em0} = (39\,920,3 - 45\,675,3) \times 0,7365 = (-5\,755,0) \times 0,7365 = -4\,238,6$ тис. грн. (зниження випуску «звучило» потребу в ОЗ на $-4\,238,6$)

$\Delta OZ_{fem} = (f_{em1} - f_{em0}) \times Q_1 = (0,9195 - 0,7365) \times 39\,920,3 = 0,1830 \times 39\,920,3 = +7\,304,8$ тис. грн. (зростання фондомісткості збільшило загальну потребу в ОЗ на $+7\,304,8$)

Балансова перевірка:

$\Delta OZ_Q + \Delta OZ_{fem} = -4\,238,6 + 7\,304,8 = +3\,066,2$ тис. грн, що дорівнює ΔOZ (заокруглено).

Інтерпретація: збільшення загальної вартості ОЗ у 2024 р. ($+3,07$ млн) відбулося переважно через зростання фондомісткості (оборотна потреба ОЗ на одиницю продукції зросла на $+7,30$ млн), при цьому зниження обсягу виробництва зменшило потребу в ОЗ ($-4,24$ млн), але ефект зростання фондомісткості переважив.

Головна причина падіння обсягу виробництва у 2024 р. – різке зниження фондовіддачі (ефективності використання основних засобів). Зростання вартості ОЗ лише частково компенсувало втрати випуску.

Вартість ОЗ зросла ($+3,07$ млн), але це відбулося не через більший випуск (він зменшився), а через зростання фондомісткості (збільшення вартості ОЗ на одиницю продукції) – тобто ОЗ «стали дорожчими» у розрізі на 1 грн продукції.

3.3. Напрями оптимізації аналізу основних засобів

Оптимізація аналізу основних засобів є важливим завданням для будь-якого підприємства, оскільки саме ці активи забезпечують матеріальну основу виробництва, визначають технічний рівень діяльності, продуктивність праці та конкурентоспроможність. Ефективний аналіз дозволяє не лише оцінити реальний стан майнової бази, а й визначити можливості для її раціонального використання, оновлення та розвитку.

Передусім, оптимізація аналізу основних засобів передбачає удосконалення інформаційного забезпечення. У сучасних умовах підприємство повинно мати максимально повну й достовірну інформацію про стан свого обладнання, будівель, транспортних засобів та інших елементів основних фондів. Це включає не лише бухгалтерські дані, а й технічну інформацію щодо фактичного зносу, планів ремонтів, потреби в модернізації та рівня завантаження обладнання. Важливим кроком стає впровадження автоматизованих систем обліку й моніторингу активів, що дозволяє отримувати оперативні дані та здійснювати більш точні розрахунки.

Наступним напрямом є вдосконалення методики аналізу. Сучасний аналіз повинен виходити за межі традиційних розрахунків і включати динамічну оцінку розвитку матеріально-технічної бази, порівняння з аналогічними підприємствами, аналіз впливу чинників на ефективність використання фондів. У сучасній практиці все ширше застосовуються методи прогнозування, інвестиційний аналіз та оцінка економічного ефекту від модернізаційних проєктів. Це дозволяє перейти від констатації фактів до управлінського бачення розвитку активів.

Особлива увага приділяється оцінці технічного стану основних засобів і розробці заходів з оновлення та модернізації. Ефективна система аналізу має забезпечити виявлення морально застарілого обладнання, прогнозування строків служби, визначення потреби в капітальних ремонтах та технічному переоснащенні. Важливо виявити проблеми та обґрунтувати оптимальні шляхи їх вирішення, зокрема розрахувати економічну доцільність модернізації чи заміни окремих об'єктів.

Важливим елементом є оптимізація амортизаційної політики. Аналіз повинен допомагати підприємству вибрати такі методи нарахування амортизації, які забезпечать накопичення коштів для оновлення фондів, дозволять зберігати технічний рівень підприємства та водночас сприятимуть оптимізації фінансових результатів. Вибір методу амортизації повинен

враховувати інтенсивність експлуатації обладнання, його моральне старіння та стратегічні плани розвитку підприємства.

Значне місце в оптимізації аналізу займає оцінка ефективності використання основних засобів. Сюди належить дослідження рівня завантаження обладнання, аналіз простоїв, оцінка продуктивності машин і механізмів, визначення впливу технічного оснащення на собівартість і обсяг виробництва. Результати такого аналізу слугують основою для підвищення фондовіддачі, раціоналізації виробничих процесів, покращення організації праці та технічного обслуговування.

Не менш важливим напрямом є управління ризиками, пов'язаними з експлуатацією основних засобів. Аналіз повинен ідентифікувати потенційні загрози, пов'язані з технічними несправностями, зростанням вартості ремонтів, моральним старінням обладнання та зміною технологічних стандартів. Завдяки цьому підприємство може своєчасно планувати оновлення фондів, запобігати аварійним ситуаціям і зменшувати фінансові втрати.

У підсумку, оптимізація аналізу основних засобів передбачає всебічний, системний підхід. Це включає розрахунок показників та комплексну оцінку технічного й економічного потенціалу активів, формування стратегії їх оновлення та ефективного використання. Такий підхід дає можливість забезпечити стійкість підприємства, підвищити рівень конкурентоспроможності і створити передумови для довгострокового розвитку.

Висновки до розділу 3

1. Проведений аналіз використання основних засобів ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ» у 2022–2024 рр. засвідчив зростання середньорічної вартості основних засобів на 12,04%, що відбулося переважно за рахунок збільшення активної частини на 26,15%. Однак це не забезпечило позитивного впливу на виробничу діяльність, оскільки обсяг виготовленої продукції зменшився на 23,6%. Така тенденція свідчить про недостатню ефективність використання наявних фондів та імовірні проблеми з рівнем їх завантаження або якістю управління виробничими ресурсами.
2. Динаміка показників фондівдачі та фондомісткості характеризує погіршення результативності використання основних засобів. Фондовіддача знизилась на 31,8% (з 1,595 до 1,088 грн), а фондомісткість, відповідно, зросла на 46,6%. Це вказує на зменшення випуску продукції на одиницю вартості основних засобів та підвищення затратності їх утримання. Особливо негативним є скорочення рентабельності основних засобів з 35,4% до 8,05%, що пов'язано як зі зменшенням виробництва, так і зі значним спадом прибутковості підприємства.
3. В процесі дослідження продуктивності праці встановлено зменшення виробітку одного працівника на 23,6%. Незважаючи на незмінну чисельність персоналу, обсяг продукції скоротився, що свідчить про недовикористання виробничого потенціалу через технічні або організаційні чинники.
4. Амортизаціомісткість продукції зросла на 56,1%, що відображає збільшення питомої ваги амортизаційних витрат у структурі собівартості. Це може вказувати як на підвищення вартості нового обладнання, так і на посилення амортизаційного навантаження в умовах меншого обсягу виробництва.
5. Факторний аналіз довів, що ключовим чинником скорочення обсягу випуску продукції є зниження фондівдачі. Незважаючи на збільшення вартості основних засобів, їх продуктивність не лише не зросла, а й суттєво погіршилася.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У магістерській дипломній роботі проведено теоретичне узагальнення, науково-методичне обґрунтування та практичний аналіз процесів управління та оцінювання ефективності використання основних засобів на підприємстві ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ». Метою дослідження було визначення сучасного стану матеріально-технічної бази підприємства, дослідження показників її ефективності та розроблення рекомендацій щодо підвищення результативності використання основних фондів в умовах ринкової економіки.

У першому розділі розглянуто теоретико-методичні засади управління основними засобами. Систематизовано економічну сутність основних засобів, їхню класифікацію, структуру та роль у виробничому процесі. Проаналізовано підходи до оцінювання ефективності їх використання та окреслено основні інструменти управління відтворенням основних фондів в сучасних умовах.

У другому розділі висвітлено організаційно-економічну характеристику ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ». Оцінено виробничо-економічні показники підприємства, динаміку обсягів виробництва, рентабельність та фінансовий стан. Дослідження показало, що у період 2022–2024 рр. ТОВ «Алькор ТЕК» переживає період істотного скорочення обсягів діяльності, падіння доходів та прибутку, зниження рентабельності та продуктивності. Попри це, підприємство зберігає належний рівень фінансової стійкості та високу платоспроможність, що дає можливість для відновлення діяльності за умови впровадження ефективної стратегії розвитку.

У третьому розділі здійснено комплексну оцінку використання основних засобів підприємства. Проаналізовано динаміку їх складу і структури, ступінь технічної озброєності праці, рівень зношеності та ступінь оновлення. Результати розрахунків свідчать про збільшення вартості основних засобів на 12,04% протягом 2022–2024 рр., але одночасне зниження фондівіддачі на 31,8% та рентабельності основних засобів на 77,2%. Проведений факторний аналіз довів, що ключовою причиною зменшення обсягу виробництва стало

істотне падіння фондівіддачі, що свідчить про недостатньо ефективне використання виробничого потенціалу підприємства.

На основі проведеного аналізу у роботі запропоновано напрями оптимізації управління основними засобами, зокрема: удосконалення системи планування та контролю використання обладнання, підвищення рівня технічного обслуговування, оновлення та модернізація морально застарілого обладнання, упровадження цифрових інструментів моніторингу технічного стану, а також посилення інвестиційної активності щодо відновлення активної частини основних фондів. Обґрунтовано їхній очікуваний позитивний ефект для підвищення продуктивності праці, зменшення собівартості продукції та зміцнення конкурентоспроможності підприємства.

Узагальнюючи отримані результати, можна зробити висновок, що ефективність використання основних засобів є ключовим чинником забезпечення стабільного розвитку ТОВ «АЛЬКОР ТЕХ». Реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню техніко-економічної бази підприємства, підвищенню рівня рентабельності виробництва та забезпеченню довгострокової конкурентоспроможності на ринку.

Загалом підприємству необхідне комплексне відновлення операційної ефективності, що дозволить стабілізувати прибутковість та забезпечити довгострокове зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.12.2025).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.12.2025).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.12.2025).
4. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України» від 20.12.2005 р. № 480 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06> (дата звернення: 01.12.2025).
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 01.12.2025).
6. П(С)БО 7 “Основні засоби”, наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 01.12.2025).
7. П(С)БО 14 “Оренда”, наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181 (зі змінами від 08.07.2008 р. № 901) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text> (дата звернення: 01.12.2025).
8. П(С)БО 27 “Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність”, наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text> (дата звернення: 01.12.2025).
9. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна...: Закон України від 23.02.2023 р. № 2923-ІХ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>. (дата звернення: 01.12.2025).
10. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій: Постанова КМУ від 13.06.2023 р. № 624 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/624-2023-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 01.12.2025).
11. Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно: Постанова КМУ від 26.03.2022 р. № 380 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 01.12.2025).
12. Про затвердження Порядку надання компенсації для відновлення об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій: Постанова КМУ від 21.04.2023 р. № 381 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381-2023-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 01.12.2025).
13. Бойко Р. В., Воронко Р. М., Редченко К. І. Облікове забезпечення системи управління основними засобами підприємства: організаційний аспект. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2023. № 70. С. 13–20.
14. Бондар М., Кулик А. Облік об'єктів основних засобів підприємств та аналіз їхньої вартості в умовах збройної агресії. Економічний аналіз. 2022. Т. 32, № 4. – URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/397104>. (дата звернення: 01.12.2025).

15. Бухарінова І., Косата І. Особливості організації обліку основних засобів в умовах воєнного стану. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 11 (17). – URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/7354/7396>. (дата звернення: 01.12.2025).
16. Вовк О. М. Управління резервами нарощування ефективності використання основних засобів підприємств. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. № 6(17). С. 144–152. – URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/28.pdf. (дата звернення: 01.12.2025).
17. Гладій І. О., Майстер Л. А., Даценко Г. В. Напрямки організації обліку основних засобів як складових необоротних активів підприємства. SWorld Journal. 2024. Вип. 25. С. 86–90. – URL: <https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj25-00-009/4604>. (дата звернення: 01.12.2025).
18. Китайчук Т. Г. Проблеми проведення річної інвентаризації в умовах воєнного часу. Інтернаука. 2023. № 6(74). – URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2023/6/8982>. (дата звернення: 01.12.2025).
19. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика: [підруч.] / за ред. проф. А. Г. Загороднього. – Львів: Магнолія, 2018. – 440 с.
20. Коба О. В., Смекалкін Л. В. Облік основних засобів на підприємстві в умовах воєнного стану. Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Полтава: НУ ім. Юрія Кондратюка, 2022. С. 109–110.
21. Колісник О. П., Приходько К. К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 7. – DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-033>. (дата звернення: 01.12.2025).
22. Копчикова І. В., Кудирко О. М. Особливості обліку основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні питання економічних наук.*

2025. № 8. – DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14899223>. (дата звернення: 01.12.2025).
23. Кудлаєва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 1(69). С. 107–114.
24. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21–22. С. 106–111.
25. Мискін Ю., Мискіна О., Ільєнко Б., Соловей О. Сутність зносу основних засобів як об'єкта обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства. Сталий розвиток економіки. 2024. № 4(51). С. 121–126. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-17>. (дата звернення: 01.12.2025).
26. Міньковська А. В., Шаповалов Є. В., Іонова К. О. Облік основних засобів: фінансовий та податковий аспекти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 10. – DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-03>. (дата звернення: 01.12.2025).
27. Овсюк Н. В., Афанас'єва І. І., Звірюк О. Р. Облік і оподаткування операцій з основними засобами в умовах МСФЗ та національного податкового законодавства. Економічний простір. 2022. № 180. С. 202–207. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-33>. (дата звернення: 01.12.2025).
28. Патута М., Шматковська Т. Особливості бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні. Галицький економічний вісник. 2022. № 4(77). – URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/77/1090.pdf>. (дата звернення: 01.12.2025).
29. Петрук О. М., Хвіст В. В. Поняття та концепції амортизації у функціональних економічних науках. Ефективна економіка. 2021. № 8. – DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.8.10>. (дата звернення: 01.12.2025).

30. Петрук О. М., Хвіст В. В. Теоретичні засади амортизаційної політики: стан проблеми та напрями удосконалення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2(100). С. 76–82. – DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-76-82](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-76-82). (дата звернення: 01.12.2025).
31. Пчелинська Г. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-132>. (дата звернення: 01.12.2025).
32. Радіонова Н. Й., Войтенко М. В. Методичні засади проведення аудиту основних засобів. *Міжнародний науковий журнал “Інтернаука”*. 2021. № 15(115). С. 37–41. – URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18960/1/20211117_301.pdf. (дата звернення: 01.12.2025).
33. Селіванова Н. М., Качанова Н. С. Організаційно-методичні аспекти компонентного обліку основних засобів в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 1(47). С. 53–60. – URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2020/No1/53.pdf>. (дата звернення: 01.12.2025).

ДОДАТКИ